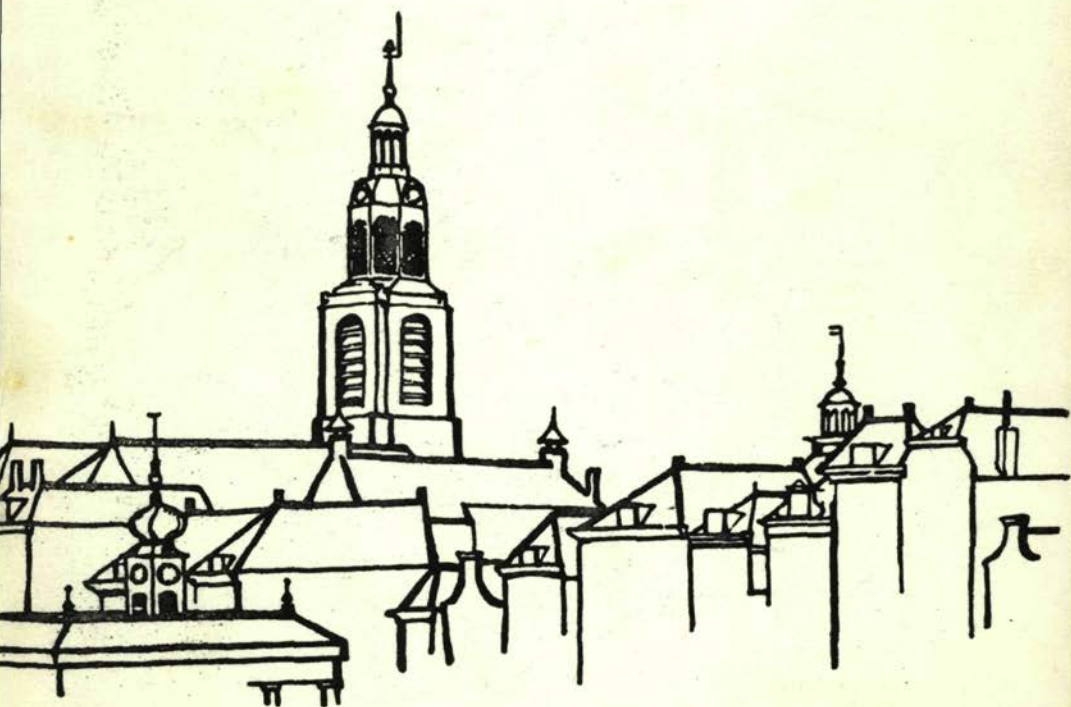

OVERDRUKKEN UIT

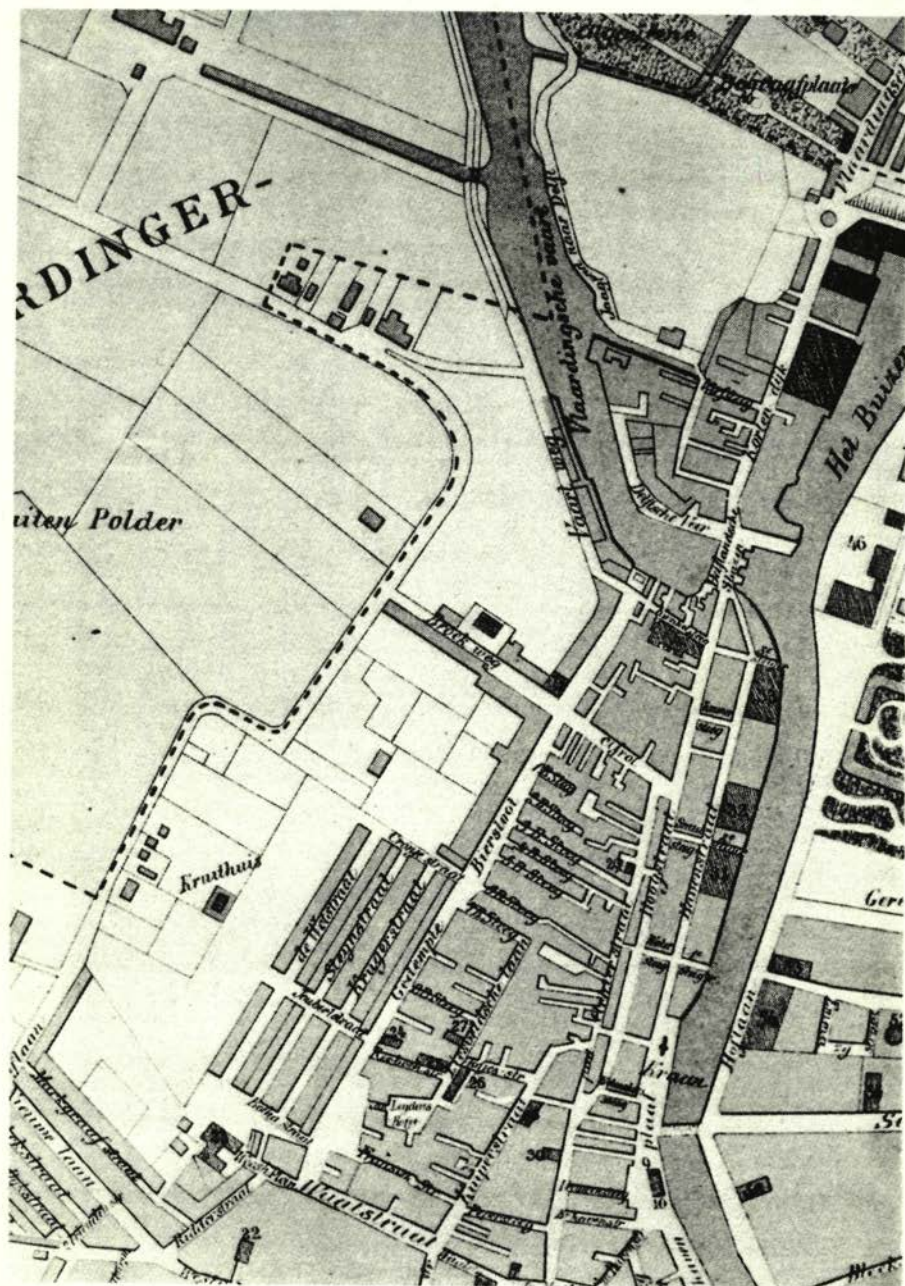
TIJD-SCHRIFT

Nummer 24, 1981 en

Nummer 26, 1982 .

HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

Detail van een vlaardingse stadsplattegrond uit 1908.
 Links de Transvaalbuurt, bovenaan links boerderij
 Hoogstad.

OVERDRUK
TIJD-SCHRIFT
van de
HISTORISCHE VERENIGING VLAARDINGEN

*

INHOUD

A.Wijnhorst

Een zwerftocht door een deel van Vlaardingen in het begin van deze eeuw.

[uit Tijd-Schrift nr 24, jan.1981]

Tweede zwerftocht door een deel van Vlaardingen in het begin van deze eeuw.

[uit Tijd-Schrift nr 26, jan.1982]

Starrenburg, G.

Een gedachtengang door het verleden.

[uit Tijd-Schrift nr 24, jan.1981]

De Steynstraat. Genoemd naar Martinus Theunis Steyn, president van Oranje-Vrijstaat van 1896 - 1902. Op de achtergrond het Weeshuis der Hervormden.

EEN ZWERFTOCHT DOOR EEN DEEL VAN
VLAARDINGEN IN HET BEGIN VAN DEZE EEUW.
Door A.Wijnhorst.

Mijn geboortehuis stond in de Transvaalbuurt, omvattende de Krugerstraat, Steynstraat, De Wetstraat, Cronjéstraat, Joubertstraat en Bothastraat. Bovengenoemde wijk was dicht bij het oude centrum gelegen en grensde aan de Gedempte Biersloot. De woningen waren op het zogenaamde maaiveld gebouwd, dat wil zeggen er was niet onder geheid, dus moest er een heel stuk trasraam onder de bouwmuren worden gemetseld, met in het midden, in de fundatie aan de buitenzijde een versterking, een "steunbeer". Volgens overlevering waren de woningen voor een groot deel opgetrokken van het sloopmateriaal van een complex woningen welke reeds in het Overmaasse hadden gestaan. Alhoewel vrij uniform van opzet was het bij sommige woningen te zien, daar verschillende kozijnen afwijkende maten vertoonden.

Het waren voor die tijd vrij behoorlijke werkmanswoningen, en zij werden door arbeiders met verschillende beroepen bewoond, zoals visserlui, schippers, kuipers, scheepmakers, timmerlieden, zeilmakers, politieagenten ("dienders"), schoenmakers en gemeentewerklui ("stadsjantjes"). Kortom een gemêleerde bevolking, met diverse geloofsovertuiging, zoals Nederlands Hervormd, Katholiek, Dolerend, en zelfs een kleine gemeente van zogenaamde Mormonen, in de volksmond het Marmottenkerkje genaamd. Men vormde in de buurt wel een hechte gemeenschap. Onderlinge burenhulp indien het nodig was, een verschijnsel dat nog in vele steden valt te bespeuren, daar vele wijkbewoners zich moeilijk laten verplaat-

Het Sint Franciscusgesticht aan de Gedempte Biersloot hoek Groen van Prinsterer-
straat. Uiterst links de melkwinkel van Broek.

sen en niet uit hun omgeving weg willen.

De wijk grensde aan de noord- en westzijde aan tuinderijen en grasland, zodat men een algemeen gezegde had dat daar het mensdom ophield. Zo was in de Cronjéstraat, waar nu de woningen van bouwvereniging "Samenwerking" staan, een houten lattenafscheiding gemaakt van circa twee meter hoog, met van boven punten en met prikkeldraad beveiligd. Daarachter bevond zich een baggersloot.

Op de hoek Cronjéstraat - Gedempte Biersloot was nog een gammele boerderij, bewoond door de boer Van der Linden, de zogenaamde "Schapendreun". Links daarvan, gaande in de richting van de Afrol, passeerden we eerst de kuiperij van Jan Hofman, welke met zijn compagnon Willem Hofman ("Lange Willem"), daar een droge kuiperij exploiteerden en aan vele kuipers werk verschafte. Deze kuiperij stond op de plaats waar nu de Marisstraat is. Als jongen mochten wij daar dikwijls een mandje spanen gaan rapen om 's winters thuis de kachel mee aan te maken.

Naast de kuiperij was de ingang van de tuin van Eigenraam (moes- en groentekwekerij) met daarop, enkele meters achteruit, een tuinderswoning. De producten zoals Nimweegsche knolletjes en de bossen peen werden, alvorens ze werden verkocht, op een vlonder in de sloot gespoeld. En menigmaal zijn wij daar knolletjes en peentjes wezen jatten!

Naast de ingang van de tuin was de bakkerswinkel van Dessens. Dat was een echt buurtwinkeltje. Piet Dessens zelf bakte geen brood meer, maar betrok zijn brood van Koks, de bakker van de Hoogstraat. Daarnaast een rijtje van ongeveer acht kleine woninkjes, waarin zo ik mij kan herinneren een grote vrouw woonde, vrouw Thomassen, en ene familie Vink, ook be-

Melkboer Maarten Broek met zijn paard en wagen gefotografeerd op de Binnensingel.
Op de step Freek van der Hoek.

hoorlijk grote mensen, zodat ik mij dikwijls afvroeg of zij hun hoofd niet zouden stoten aan de zolder - balken. Vrouw Thomassen vente met haring in Rotterdam ("Haringloopster"). Vink was zeeman. Hij was een broer van Gerrit Vink, de "Fladder", een andere broer werd de "Oudtouwboer" genoemd.

Verder op mijn weg gaande kwam dan een zogenaamd slob. Daar woonde een zekere Roelofs, een groentekoopman, met daarnevens een huis bewoond door de familie Haddeman. En Rooie Mieke woonde daar tevens. Haddeman was in dienst van gemeentereiniging, (zogenaamde putjesschepper).

Daarnaast, met een kleine sprong naar achter, twee pandjes bewoond door de familie Van der Windt en familie A. den Draak. Van der Windt was werkzaam op de melkfabriek "Hollandia" en Den Draak was kuiper bij De Zeeuw en Van Raalt.

Daarnaast was de winkel van Broek de melkboer. Een echte boerenfamilie, ook kwa uiterlijk, frisse blozende mensen. Zij verkochten "melk, boter, kaas en eieren", hetgeen ook op de winkelruit was geschilderd. Broek reed met paard en wagen en bediende zo zijn clientèle met op de wagen blinkend koperen kannen. Ik meen mij nog te herinneren dat in de winkel een plaat hing, waarop een koe, met de volgende spreuk: "Wie recht gezond wil leven, drinkt wat de koeien geven". Als kleine anecdote het volgende: De meester op school vroeg aan Jantje: "Jan, zeg jij mij eens, wat geeft de koe?". Antwoord van Jan: "Melk, boter, kaas en eieren, meester". "Dat is fout Jan", zei de meester. Waarop Jan antwoorde: "Het staat zelf op de ruit van Broek!".

Naast de winkel van Broek nog drie kleine woninkjes, en in één dezer woninkjes de familie Verboom, met nog thuis een zoon David. Een andere zoon was de druk-

Het einde van de Gedempte Biersloot bij de Vlaardingse Vaart. Links de boerderij van "Zalige Pauw" Dijkshoorn. Aan de overzijde van de Vaart een kuiperij.

ker Verboom welke zijn drukkerij annex winkel in de Paterstraat hoek Westnieuwland had gevestigd. Vervolgens de boerderij van de familie Van der Marel op de hoek van de Gedempte Biersloot - Broekweg, met daarachter een stal met hooiberg en hooischuur.

De straat overstekende stond daar het Katholieke parochiehuis, een behoorlijk groot pand. Daar is het Groene Kruis en de Witgelekruisvereniging nog in gevestigd geweest en was er Kleuterzorgen Consultatiebureaux in gehuisvest. Wie in die tijd wel eens een bezoek heeft gebracht aan dat medisch centrum zal zich kunnen herinneren dat in de wachtkamer een reclameposter hing met daarop een afbeelding van een arts die met een stetoscoop kinderen onderzocht, met als onderschrift "Moeders, laat uw kinderen onderzoeken vóór het te laat is!". Waarop dan meestal de tekst door ons verkeerd werd geïnterpreteerd en overkwam als: "Kinderen, laat je moeder onderzoeken vóór het te laat is!". Ook in de wachtkamer van de plaatselijke artsen hing een dergelijk affiche.

Na dit intermezzo gaan wij verder op ons pad, nu richting Kwakelsteeg, dat is het einde van de Gedempte Biersloot, waar de voormalige Biersloot zich uitmond in de Vaart. We passeerden eerst nog een paar woningen waarin nog een familie Hofman woonde, een kuipersfamilie. Die hadden een grote droge kuiperij, op de Afrol. Later is het kuiperspand nog jaren in gebruik geweest bij de lorren- en voddenkoopman Bijl.

Zo komen we uiteindelijk op de hoek Biersloot - Visboerscheka ofwel de Vaartweg. Daar woonde P. Dijkshoorn met een boerenbedrijf, met eveneens daarachter stallen en schuren en een hooiberg. Bovengenoemde Dijkshoorn was beter bekend onder de naam van "Zalige Pauw". De Vaartweg was een pad met aan de ene kant kleine

De ingang van het bedrijf van de firma Glansdorp aan de Vaartweg.

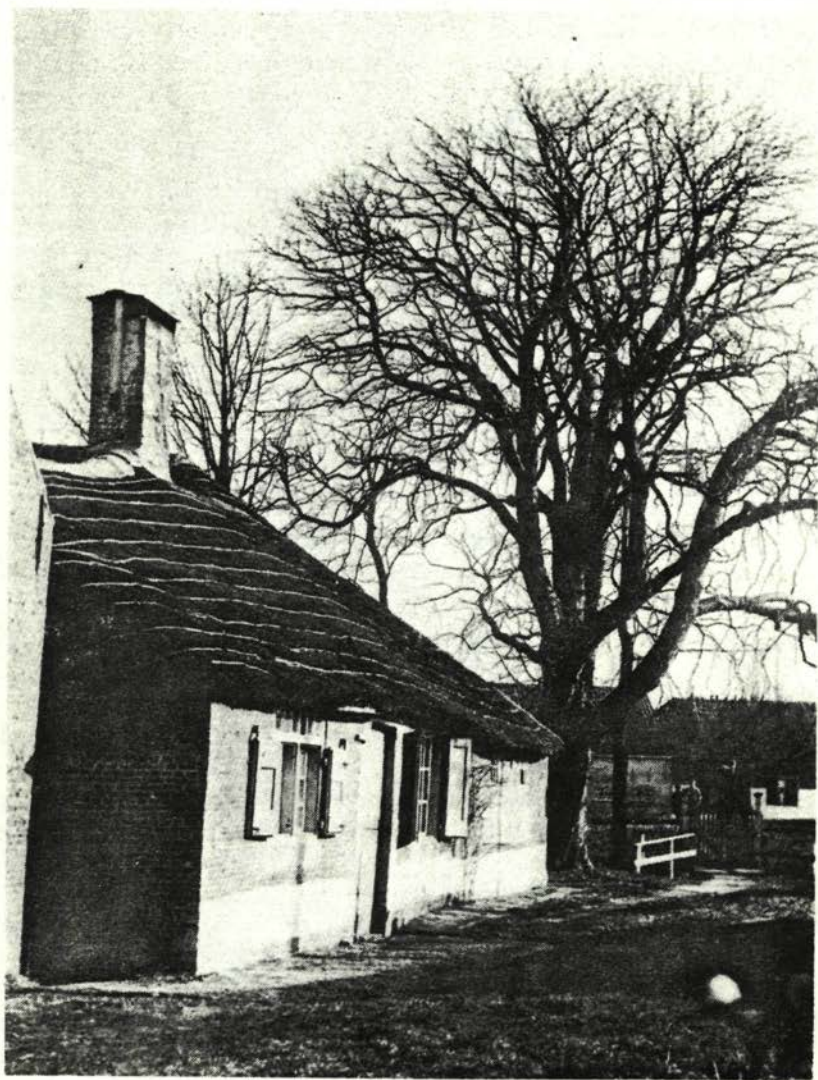
huisjes welke aan de achterzijde vrij uitzicht hadden op de Vaart. In één van die huisjes woonde een vrouwtje met haarstoppels op de kin, zodat ze de naam kreeg van "Betje met de baard", een beetje simpel vrouwtje die zich nogal afzijdig hield.

Daar was ook het metselbedrijf van Jacob Glansdorp gevestigd. Een bescheiden burgerbedrijfje. Men kon daar witkalk kopen om de muren mee te kalken. Glansdorp had nog een opperman in dienst, namelijk Stefanus Verburg een flierefluiter; luste op zijn tijd graag een neutje zagezegd.

Dan kwam verderop het omheinde erf van de visboer (vandaar de naam Visboerscheka voor de Vaartweg). De visboer - ik meen dat hij Ful Borst heette - had het viswater van de Vaart gepacht. En achter de omheining tussen de bomen hingen zijn visfuiken te drogen. De meeste van de bewoners van deze huisjes waren in het bezit van een roeibootje, en velen gingen 's nachts paling peuren. Een peur bestond uit een bos aan elkaar geregen wormen. Voorzien van een lichtbak of een stallantaarn trok men dan erdan in de avond op uit om in de nacht de aal en paling te verschalken, welke dan overdag door de vrouwen van de palingvisser langs de huizen aan de man werd gebracht, en zo een financiële bijdrage vormde voor de niet royale huishoudbeurs van deze mensen.

We gaan verder en komen bij de kruising Vaartweg-Broekweg. De Broekweg was een pad dat voerde langs de Meewoning, een boerderij van Jan Dijkshoorn, (Jan de Poedel of Jan de Krik genaamd; hij liep altijd met een kruk onder een arm omdat hij aan een been gehandicapt was).

Daar waren nog een paar optrekjes. Er woonden in die tijd wat arbeiders, zoals Mark van der Velden en Simon Verkade. Van der Velden was houtscheepmaker,

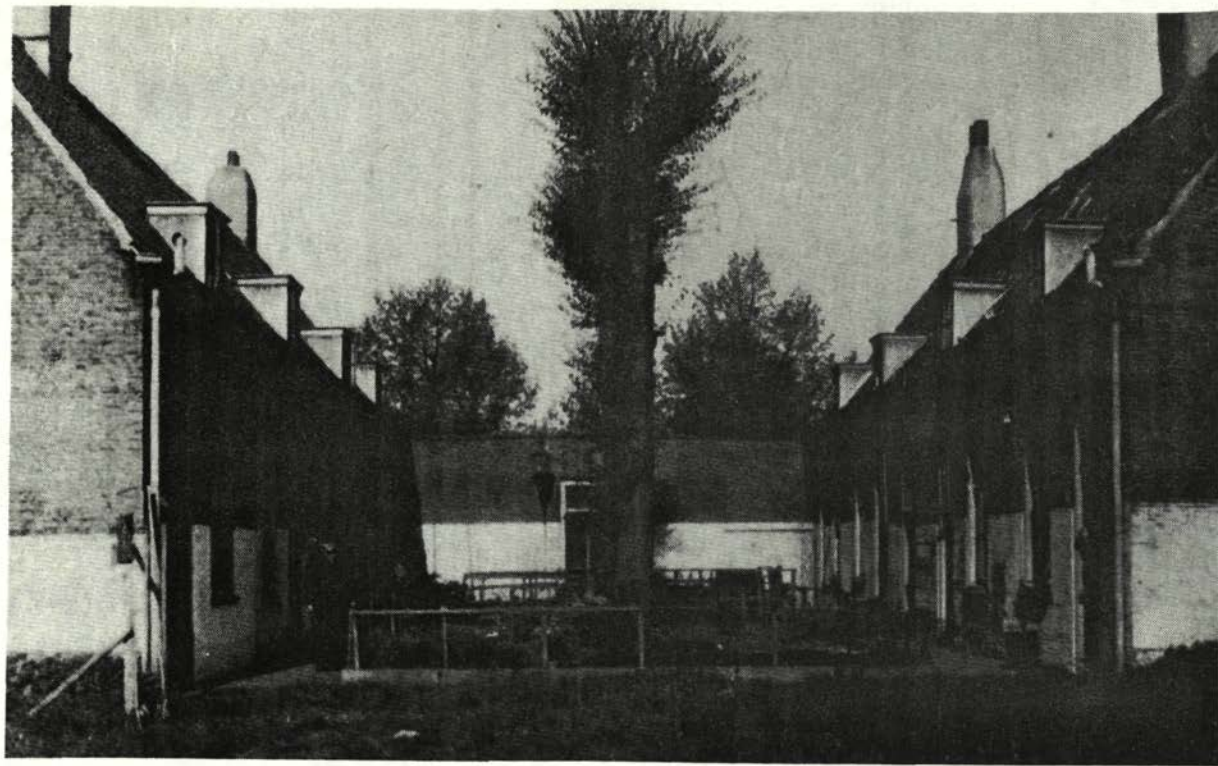
De boerderij "Kukham", circa 1900. Op de achtergrond
de boerderijen van Oosterlee en Mooij.

Verkade was boer, had varkens enzovoort. Daar was ook nog een keuterboertje: Hoogendam. Verder nog een paar huisjes aan de Broekweg met aan de voorkant een sloot waarover een bruggetje om zo toegankelijk te zijn. Een huisje werd bewoond door de familie Bot. De man had een straatnering en liep met een karretje met koffie en thee en bijkomende artikelen in de stad te venten.

Wij blijven voorlopig nog even bij de Vaart. In de Vaart, boven aan de Broekweg, daar lag een potten- en pannenschuit, een woonschuit welke werd bewoond door een oud echtpaar die handel dreven in Keulse potten en geglazuurd aardewerk. Vroeger werd veel aarden vaatwerk gebruikt. Deze mensen bedreven hun handel in de stad met een ezelwagentje. Het ezeltje stond altijd in de kleine boomgaard bij Jande Krik en is daar toen het van ouderdom gestorven was, ook nog begraven.

Een tiental meters verder was de uitspanning en bootjesverhuurderij van Piet Vermaas. Daar kon men 's zomersavonds zien hoe de Vlaardingse middelbare jeugd op vrijersvoeten de stilte van de Vaart opzocht om zich tussen het wuivende riet amoureuus te verpozen. Daarna volgde het "Kulkebruggetje", dat was een overkluizing van de Tochtsloot welke vanaf de Vaart naar Hoogstad liep; Hoogstad, de kapitale boerderij van Moerman, welke hofstede met een oprijlaanaansloot op de Broekweg. Bij de Kulkebrug werd door de jeugd zomers veel gezwommen.

Iets voorbij de Kulk had men aan de binnendijksekant van de Vaart nog een paar woninkjes staan. Daar woonde meester Hakbijl met zijn familie. Ik heb persoonlijk nog bij meester Hakbijl op de openbare school in 't Westnieuwland schoolgegaan. Meester Hakbijl was een grote flinke man met een baard en droeg een grote zwarte gleufhoed en liep altijd met een wandelstok.

De binnenplaats van het Van Leydenhofje gezien vanaf het bleekveld.

Hij was een liefhebber van pruimtabak, wat tot uitdrukking kwam in de bruine vlekken in de baard rond zijn mond. Ook konden wij dikwijls bruine tabaksresten op onze schriften ontdekken, wanneer hij die had nagezien. Maar overigens was het een goede pedagoog en was hij bij ons zeer bemind.

Omreden dat we nu al aardig buiten de bebouwing zijn wil ik niet verder gaan dan tot de boerderij van Kuk (Kukham). Dat was een zeer oude boerderij met een kleine boomgaard, waarop de zonderlinge broers Kuk woonden. Deze boerderij lag tegenover de boerderijen van Oosterlee en van Mooij. Naast de boerderij van Mooij was aan dezelfde kant van de Vaart ook nog de boerderij van De Wilt, de Drie Baarsjes. Die staat er nu heden nog. (1975).

Als kinderen vertoefden wij veel in deze omgeving en zochten ons vermaak in zwemmen in de Vaart en stekelbaarsjes vangen in de sloten langs de Vaart. Er was veel flora en fauna: wilde eenden, talingen en waterhoentjes. Er groeiden zelfs tussen sommige gedeelten wilgenbomen langs de dijk nog bramen. Het was daar zomers voor ons een eldorado. Niet altijd voor de ouders, want vaak was men bij het slootjespringen lekker in de blubber gezakt!

Dit overzicht wil ik nu even besluiten. Om wat later de verdere wijken in te trekken en dan ook daarvan de werk-, leef- en woongewoonten voor u aanschouwelijk te maken.

Vlaardingen, 1975.

R.K.Kerk

Afrol

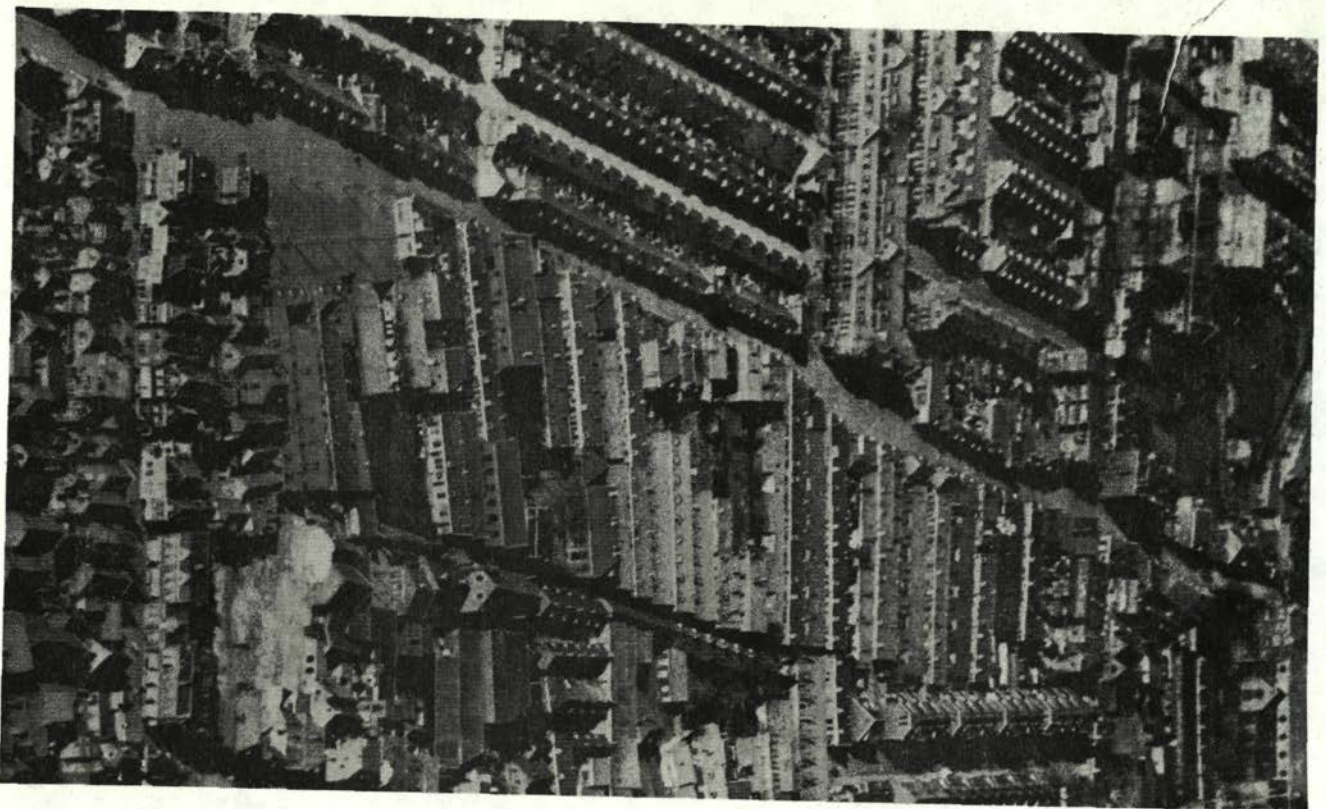
6e Bier-
slootsteeg

Rehoboth-
straat

v.Leydens-
hofje

Fransen-
straat

Maalstr.

Gr.v.Prinstererstraat

Cronjéstraat

Joubertstraat

Bothastraat

TWEEDE ZWERFTOCHT DOOR EEN DEEL VAN VLAARDINGEN IN HET BEGIN VAN DEZE EEUW.

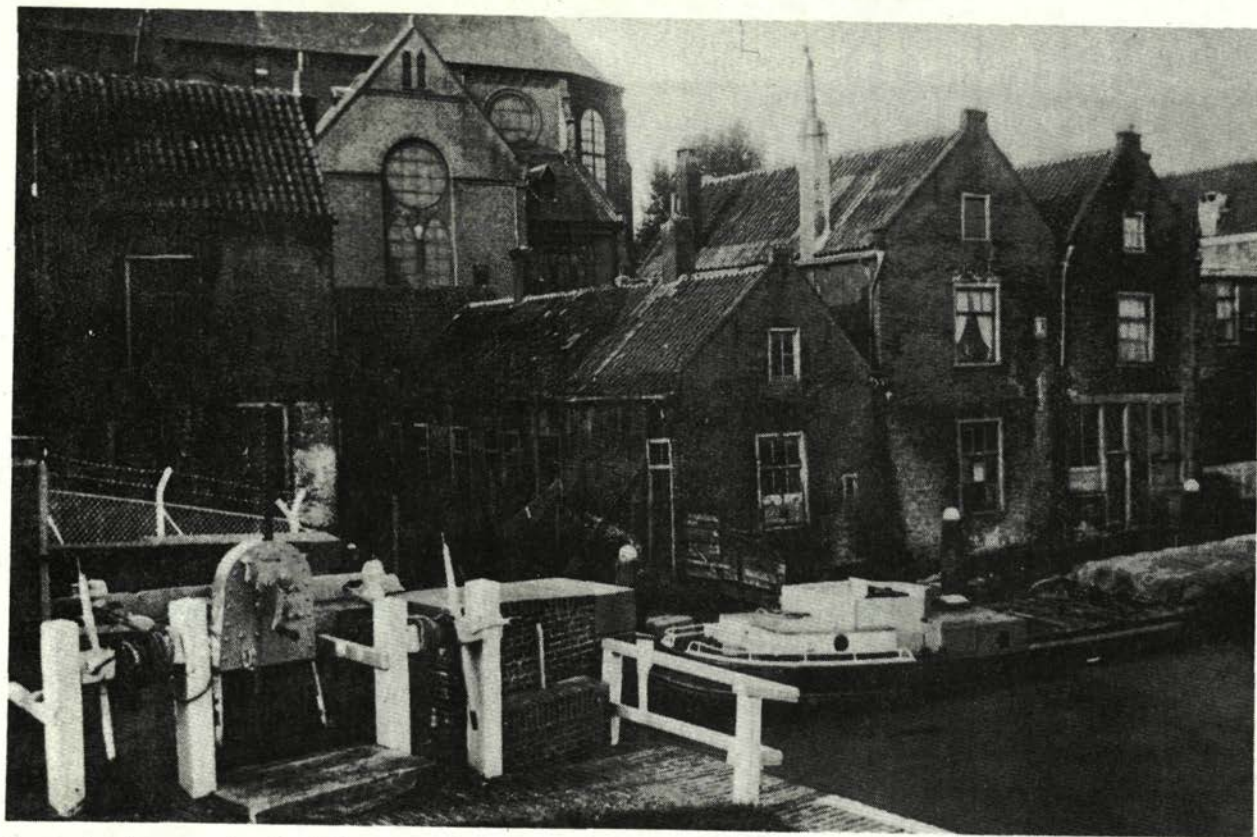
(Vervolg op "Een zwerftocht door een deel van Vlaardingen in het begin van deze eeuw" in TIJD-SCHRIFT nr 24, januari 1981, bladzijde 45 tot en met 57)

Door A.Wijnhorst.

Wij willen nog wat in de omgeving van de Gedempte Biersloot blijven, beginnende bij de Kwakelsteeg. Die steeg was de doorloop van de Biersloot naar de Hoogstraat, langs de Katholieke Kerk waarvan de ommuurde tuin door een poortje vanuit de Biersloot toegankelijk was. De pastoor of de kapelaan kon men soms in de tuin zien lopen bidden met het brevier in de hand. De pastoor, die ik mij nog goed herinner, was een zwaargebouwd man die enigzins mank liep. Zijn naam was Wouters. Hij maakte dikwijl een wandeling rond de Broekweg en langs de Meewoning en was dan in gezelschap van een windhond.

Op de hoek van de Kwakelsteeg was het café annex bootjesverhuurderij van Zonne. Het werd door veel hengelaars bezocht. Verder was daar de timmermanswerkplaats en doodkistenmakerij van Verburg. Verburg was tevens koster van de R.K.Kerk. Vervolgens de winkel van Piet Smit, die eerst een groentenhandel had op de Gedempte Biersloot, waar hij bekend stond om zijn vers gebrande pinda's. Als jongens mochten wij hem wel eens helpen met het naar binnen sjouwen van de groente en de aardappelen. Als beloning werd dan de schuif van de pindabus opengetrokken en viel er een handvol olienootjes in onze petten.

Piet was humoristisch en had een vrolijke kijk op het leven. In verband met zijn functie van bedienaar bij

Een deel van de Delflandsesluis met de huizen in de omgeving van de Kwakelsteeg. Op de achtergrond de R.K.Kerk Joannis de Doper aan de Hoogstraat.

de R.K.begraffenissen vroeg men hem wel eens:"Zeg Piet, heb je het nog druk met de dooien ?". Piet zei dan:"Oh man, verschrikkelijk, ik heb er deze week nog drie moeten laten lopen".

Verderop in de Kwakelsteeg was een slop waar nog wat huizen stonden met een etage. Aan de achterzijde zagen de huizen uit op de Delflandsesluis en op het water langs het Delftseveer. Op één van die kamers woonde een tante van mij die, een novum in die tijd, in het bezit was van een grammofoon. Het was een apparaat met een grote hoorn en moest telkens worden aangeslingerd. Op warme zomeravonden werden de ramen opengeschoven en schalde de muziek over het water. Ik hoor in gedachten nog de plaat spelen waarop één of andere cabaretier van toen het volgende lied zong: "En als jij mijn vader, mijn vader eens waar ? Dan zat jouw gezicht vol met haar!". De oudere generatie vond het maar niks, die menselijke stem uit zo'n kastje. Ze waren nog erg puriteins en zeiden dat het duivelskunst was!

In één van de woningen beneden woonde het palingvrouw-tje Aal van Os, bijgenaamd "Aal de Rot". Achter de huizen lag in de vaart een vlot of plankier waarop de vrouwen de was konden spoelen.

Naast de tuin van de R.K.Kerk stond een rijtje van ongeveer zes woninkjes, elk met een door een laag hek-je omheind tuintje. In één van die huisjes woonde Gerrit de Krik met zijn blozende, struise vrouw en zijn dochter. De laatste had eveneens perzikwangen maar was een beetje simpel en werd in de volksmond aangeduid als "Kaatje kak en urretje".

In een ander huisje woonde Jan Bogta, ook wel "Jan met al z'n spulletjes" genoemd omdat hij altijd een hoop troep verzamelde. Het verhaal wil dat toen hij was overleden bij het ontruimen van het huisje men wel dertig kapotte wekkers heeft gevonden. Jan was

een lange, magere, schele vent, wiens dagelijkse bezigheid het bikken van stenen was. Dat wil zeggen dat hij kalk bikte van stenen van sloopwoningen, welke stenen later weer werden gebruikt voor andere metselklusjes.

Nu gaande in de richting van de Afrol stonden daar nog twee huizen van iets groter formaat. In één daarvan woonde de familie Van Kesteren. De man, "Jan van Kesselen" zoals hij altijd werd genoemd, was schipper op de haringvloot.

Vervolgens de Afrol overstekende was daar op de hoek van de Gedempte Biersloot de waterstokerij van Heindijk, bijgenaamd "De Motbal". In dat pand is later nog de groentenhandel van Salomon Stam gevestigd geweest. Daarnaast twee huisjes die een paar meter achter de rooilijn waren gebouwd. In één daarvan woonde de haringloopster de weduwe Groeneveld, geboren Mietje Timmers, die haar vis in Rotterdam uitventte. Haar zoons hebben allen op de visserijvloot gevaren, twee ervan als schipper waarvan Piet Groeneveld wel de bekendste werd. De weduwe trouwde later nog met de stratenmaker Cees van Oeveren, een harde werker die tevens een stevige borrel dronk.

De volgende huizen sprongen er qua uiterlijk een beetje uit, een soort middenstandshuizen, waarin onder meer Jan Hofman de kuipersbaas woonde.

Vervolgens passeren we de 1e Bierslootsteeg. Enkele daar woonachtige families kan ik mij nog wel herinneren. Het wordt misschien wel wat uitvoerig, maar het lijkt mij wel nuttig om ook die aan de vergetelheid te ontrukken.

Ten eerste woonde daar Leen de Blois, werkzaam op de Taanderij als koetsier op de wantwagen. Verder Erkelens met zijn gezin, die naar ik meen tuinman was bij de gemeente. Dan de familie Droppert, vader, moeder en een stuk of drie dochters. Droppert zelf kweek-

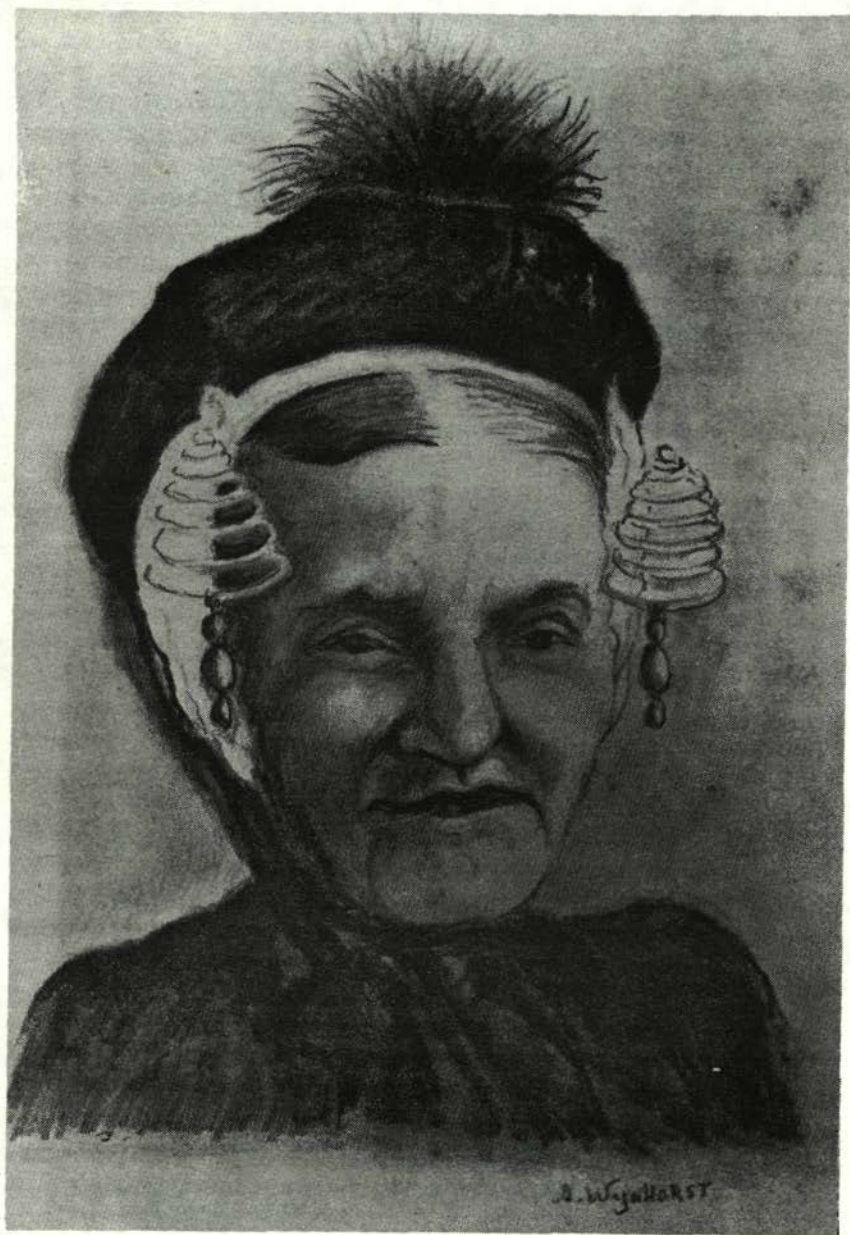
te groente in een moestuin en liep heel bescheiden met een kruiwagen zijn producten langs de huizen uit te venten. Zijn vrouw droeg de gehaakte muts, toen nog door veel oudere vrouwen gedragen.

In de steeg woonde ook Haddeman, de koetsier van de tonnenwagen, de zogenaamde "berewagen". "De Baklamp", ene Hofman, woonde ook in die steeg. Op de hoek was de slagerij van Vermaat, voordien de melkzaak van Paalvast. Piet van Muien woonde iets verder, op de hoek van de 2e Bierslootsteeg. In die steeg had van Muien een koper en blikslagerij, een zogenaamde "loodgieterij". Als de kap van onze klomp was gebroken - en die werd nogal eens als slagwapen gebruikt bij een gevecht met buurtgenoten ! -, dan werd er voor een paar centen door Piet een blikken bandje omgeslagen en dan kon die klomp weer een hele tijd gebruikt worden. Pannen en ketels waarvan de bodem was versleten werden door Van Muien van nieuwe voorzien: zo zuinig waren destijds in het algemeen de mensen!

Nu nog wat namen van 2e Bierslootsteeg bewoners: Barend Bovenberg met zijn vrouw, vier zonen en drie dochters. Met 9 personen dus in zo'n klein huisje! Bovenberg was droge kuiper op de kuiperij van Jan Hofman. "Dikke Zwaans", zo genoemd ter onderscheiding van een ander Vlaardingse burger "magere Zwaans" geheten, woonde eveneens in de steeg. Zo ook de haringvisser "kleine Rozeboom"; Poldervaart, de weduwen Plokker en Van Dorp; de familie Stolk en het zogenaamde "baggerboertje" Van der Hoeven.

Tot nadere aanduiding dient dat de 1e tot en met de 5e Bierslootsteeg allen uitkwamen op het "Achteromme", waar nu de Kornelis Speelmanstraat is.

Voorbij de 2e Bierslootsteeg woonde Jansen die machinist was op een stoomlogger, een "fiets". Naast hem woonde Kop, die werkte in de blikfabriek van de Melkfabriek "Hollandia". In zijn vrije tijd was hij trommelslager van de Harmonie en Muziekvereniging Sint

De weduwe Plokker, destijds wonende in de 2e Bierslootsteeg. Zij was de laatste vrouw die de Vlaardingse klederdracht droeg. Naar foto getekend door de schrijver van dit artikel.

Joannis, een R.K.Muziekgezelschap dat toen in Vlaardingen bestond.

Zo zijn we dan aan de 3e Bierslootsteeg gekomen die "Uit en Thuis" werd genoemd. De steeg lag vrijwel recht over de winkel van de eerder genoemde Piet Dessens [TLJD-SCHRIFT 24, bladz.46].

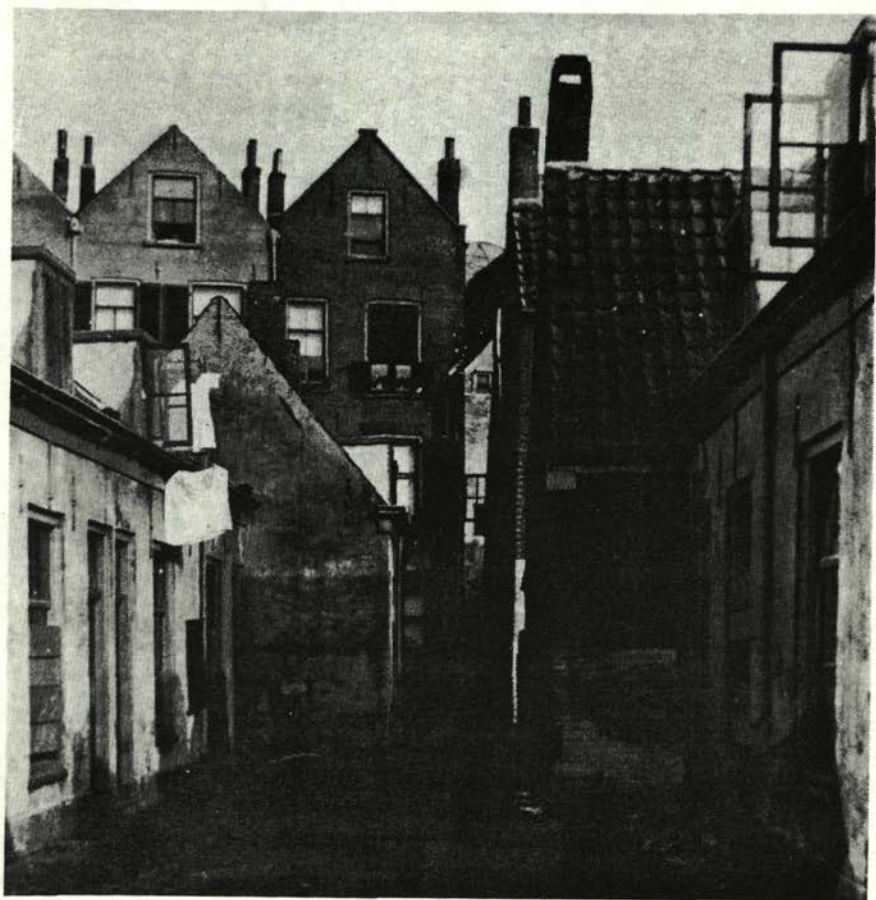
Op de andere hoek van de steeg, die iets breder was dan de overige stegen, woonde een oude moeder met haar zoon, Stefanus Odijk, die straatveger was bij de gemeentereiniging maar ook nog met petroleum heeft gevent. In de steeg woonden vroeger schippers van de haringvloot, maar ik kan mij de volgende daar wonende families herinneren.

Zo was daar de familie De Zwart, die een bestaan hadden gevonden in het met een handwagen ophalen van het houtzaagsel en motafval van de kuiperijen welke dan weer aan de bokkingrokerijen en de bakkers werd geleverd. Want de bakkers stookten hun ovens nog op de antieke manier met hout, turf of oude hoepen.

Dan woonde er de familie Hofland. De bekende Jochum Hofland was mede oprichter van de nog bestaande voetbalclub "Fortuna". Hij had jarenlang een winkelbedrijf annex waterstokerij in de 2e Maasbosstraat. Een andere Hoflandwinkel was de speelgoedzaak op de Schiedamseweg tegenover de Eendrachtstraat die door een dochter met haar man werd gerund. Zijn andere dochter was gehuwd met Frans Buitelaar, de "Parelkoning" genoemd omdat hij een patent had op het vervaardigen van kunstparels door het winnen van parelmoer van visafval, waarvan dan later sieraden en byouteries werden vervaardigd. Krijn en Piet Hofland waren ook twee bekende voetballers van "Fortuna".

Voorts woonde er de "Kleine" Kramer (er was in Vlaardingen ook nog een dove Kramer). Het gezin had 5 zoons en Kramer zelf was een niet onverdienstelijke amateur-kunstschilder, voornamelijk van schepen.

Van de familie Vermaas is Piet Vermaas bekend gebleven

Een kijkje in de 3e Bierslootsteeg. Op de achtergrond de huizen aan het "Achteromme". Sommige huizen in de steeg zijn dicht gespijkerd, zodat de foto waarschijnlijk kort voor de sloop ten behoeve van de aanleg van de Korneelis Speelmanstraat (1923) gemaakt zal zijn.

van de uitspanning annex roeibootjesverhuurderij aan de Vlaardingse Vaart bij de Broekweg. Hij was gehuwd met een dochter van bakker Van Tienen uit het West-nieuwland en zij hebben nog jaren in de Marisstraat gewoond. De meubelfabrikanten Vermaas zijn ook uit deze familie afkomstig.

Dan woonde er nog de familie De Korte; een oud echtpaar De Heer waarvan de man half blind was; de familie Jansen ("Kaatemie"); de baker Vrouw Verhoog; de haringloopster Neel Verwaal; Coos Verheul, een broer van Piet de Rotterdammer; Van der Hoek, een gemeentewerkman; de oud-zeeman De Ligt en Jantje Molendijk.

Vervolgen wij nu onze wandeling en komen dan aan de 4e Bierslootsteeg. De huisjes daar waren éénkamerwoninkjes met een klein portaaltje waarin later een kraan of tappunt van de waterleiding is geplaatst. Er was geen aanrecht of opstand en de kraan was op ongeveer 70 centimeter boven de grond aan de muur bevestigd. Op de vloer eronder, die uit rode plavuizen bestond, was een klein opstaand spatrandje gemaakt. In datzelfde kleine voorpoortaltje, waarvan de muren met "Blackwannis", een soort bitumenverf, waren zwart gemaakt, was ook de opgang van de trap naar de zolder. Boven op de zolder kon men zo de dakpannen zien want het dak was niet beschoten. In de winter hingen de ijspegels aan de pannen en de sparren.

In de kamer was een bedstee en een schoorsteenmanteltje. Vóór de huisjes was een doorlopend straatje van gele ijsselsteentjes met een houten goot wat fungeerde als afvoer van was- en hemelwater en afvloeide naar een vervalput. Naast het straatje, dat ca 2 meter breed was, was nog een klein stukje grond met lage houten hekjes omheind, waarop een klein houten schuurtje en een plee, het zogenaamde "stilletje". Dat stukje grond grensde aan de achterzijde van "Uit en Thuis". De buitendeuren van de huisjes bestonden uit een boven en een onderdeur met klink en grendel. Onder het ven-

ster hadden de meeste bewoners zowel binnen als buiten een bloemenplank aangebracht waarop diverse planten in potten voorkwamen zoals fuchsia's, begonia's, mietjes enz., maar de geraniums namen wel een dominerende plaats in.

De verwarming en stookgelegenheid bestond meestal uit een plattebuiskachel of een flink fornuis, wat tevens werd gebruikt om het eten op te bereiden. Ernaast stond de traditionele kolenbak met kolenschop en de thee-emmer, men sprak altijd platweg van "teenemmer". Daarin werden de zogenaamde dove kolen, briketten of harde turf onder de as gloeiend gehouden voor het verwarmen van een ketel water. Die gloeiende briketten werden ook gebruikt om in de winter in de testen van de stoven de voeten te verwarmen. De verlichting bestond uit een petroleum (hang)lamp.

Het was gebruikelijk dat op maandag de gezinswas werd gedaan. De vrouwen haalden dan hun watertonnen en tobbes naar buiten en de kleren werden op straat gewassen. Naast de gebruikelijke groene of gele zeep werd door de wasvrouwen veel gebruik gemaakt van olieën loogzeep die met in de winkel gekochte chemicaliën zelf werd gemaakt. Het was een krijtwitte pasta-achtige zeep. Daarnaast werd ook bleekpoeder gebruikt en ook het "bolletje blauw" behoorde tot het materiaal omdat niet iedereen over een stukje gras of "bleek" beschikte om het wasgoed in de zon te laten bleken. Na het wassen werden de kleren meestal buiten gedroogd op waslijnen of droogrekken, "klerehekken". En als het regenachtig weer was: dan herinner ik mij een liedje dat werd gezongen op een melodietje van het Leger des Heils en dat luidde als volgt: "Jaapie hangt de was op zolder, want daarbuiten droog ie niet. Eerst de sokken, dan de baaie rokken, dan het goed dat niet verschiet".

"Jaapie" was afgeleid van de naam Jacoba en men hoorde

ook veel spreken over Meuje Japie, wat zoveel betekende als tante Jacoba. Zo ook Meuje Errempie, Meuje Reimpie of Meuje Truitje.

In de 4e Bierslootsteeg woonden zo rond 1912 de volgende families: het gezin van Penning met een paar dochters en een zoon. Vrouw Penning heette van zichzelf Reim Stolk. Penning zelf was in het bezit van een peurbootje dat in de Haven lag, achter de Visbank. Hij was een soort broodvissertje. Verder de weduwe Groen met haar dochters, Salomon Schilder, die met juk en manden fruit liep te venten en de grootvader was van Salomon Stam van de nog bestaande groentehandel. Toon Boogaard, de houtscheepmaker die veel roei-bootjes maakte. Hij was een broer van de chef en doodgraver van de Algemene Begraafplaats in het Emaus.

Kees de Beer, een loswerkmán, die op latere leeftijd nog getrouwd is met Gerritje Penning, bijgenaamd Gekke Gerritje. Verder nog de uit Meneerse of Middelharnis afkomstige familie Kattestaart, bijgenaamd "de poes, poes". Zij verkochten kachelhoutjes en vuurmakers en verhuurden kruiwagens waarvan zij er een stuk of vier hadden. Van Mechelen, koetsier op de "berewagen" (zeg maar strontkar) woonde er ook en hij slachtte in zijn vrije tijd konijnen en kippen. Ook de groentekoopman De Ruiter, bijgenaamd "de harde spruut", was afkomstig van het Overmaas.

Ook mijn grootvader Arie de Graaf woonde daar. Hij was een oud hoekerschipper. Hij woonde er met zijn vrouw Teuntje van der Berg en een ongetrouwde dochter Mina de Graaf. De weduwe Amersfoort, van zichzelf Bet de Graaf geheten, was broodbezorgster. Zij ging met een broodwagen langs haar cliënteel. Als huisdier had zij een koekeroeduij in een kooi, een liefhebberij die verschillende Vlaardingers er op na hielden. Zij droeg nog de traditionele Vlaardingse kleding, te weten door de week het jak met de gehaakte muts en zondags de schoudermantel ("schoermantel") met jak en

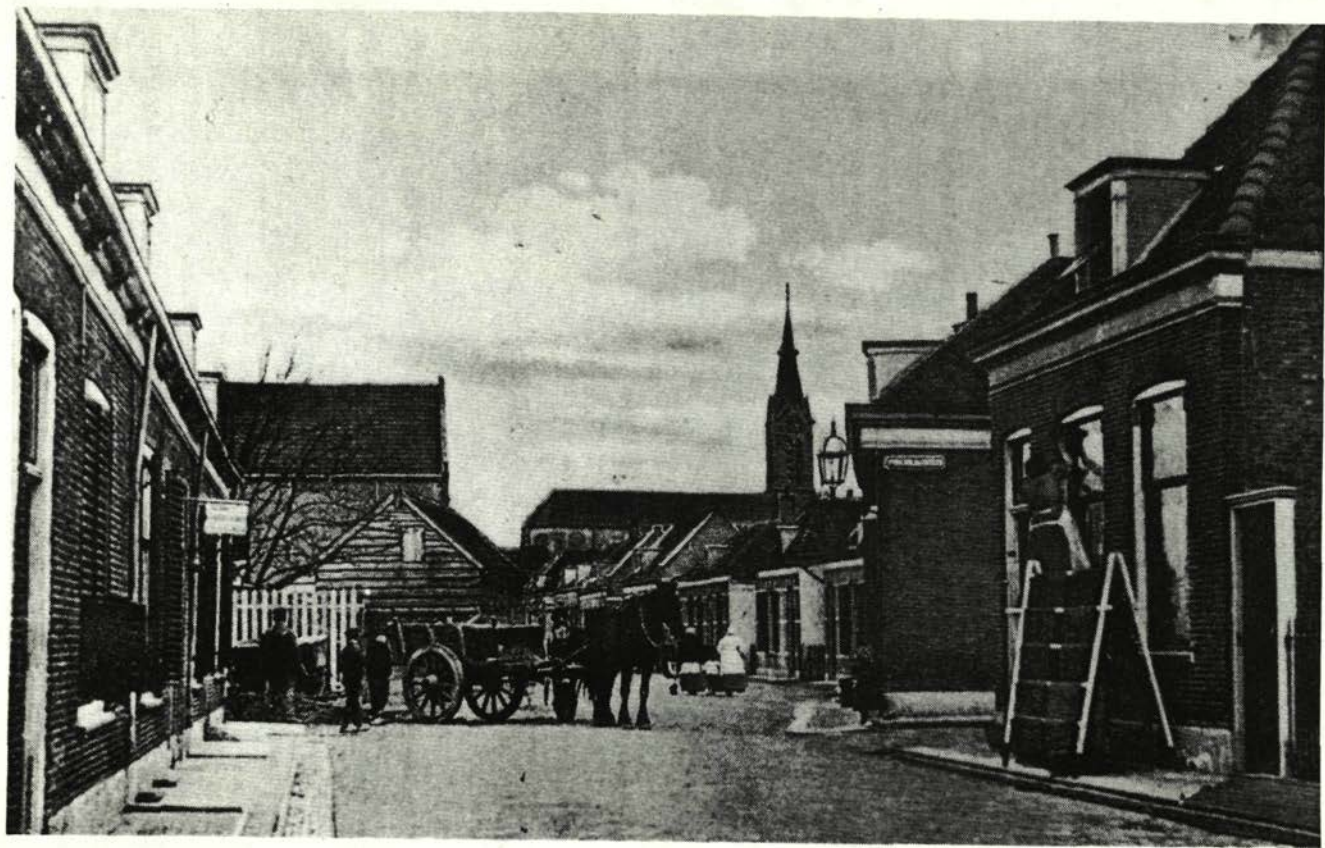
De Gedempte Biersloot ter hoogte van de 7e Bierslootsteeg gezien in de richting van de R.K.Kerk. Uiterst rechts de woning van schoenmaker Frings.

het kapothoedje, ook kapotje of dekkie genaamd.

Een gedeelte van deze steeg was evenals het Achterom toen al gesloopt voor de bouw van de Kornelis Speelmanstraat. Het Achterom lag pal achter de panden van de Hoogstraat en daar moet volgens overlevering ook nog een pleintje zijn geweest met in het midden een pomp, "Rozienenburg" geheten. Er moet daar ook nog een melkhandeltje zijn geweest van Andries Hogendam, de zogenaamde Andewiesie.

We gaan weer verder en belanden nu bij de 5e Bierslootsteeg waar ongeveer dezelfde type huisjes stonden als in de 4e. Er woonden: Sierevelt de houtscheepmaker, "De Klapjanus", zogenoemd naar zijn horrelvoet. Hij was waker op de vissersschepen. Manke Meier die op de boterfabriek werkte met zijn zoon Maarten, bijgenaamd Krotenvlek. Verder de families Mostert, Zegers en Van Krimpen, die zeeman was. De waker Lam.Spek, de boerenarbeider Van der Velden en de familie Van Asten. De sjouwerman Goof Verbrugge en de polderjongen "kleine Pluimpie". Vrouw Pille, Joh.Hofman en de haringloopster Truitje van Tienen. Haar zoon Piet is later nog caféhouder geweest van café De Bierbron in de Vleersteeg. Piet was getrouwd met een dochter van Groenwegen uit het café "Het paard z'n bek" in de Lijnstraat.

Aan het eind van de 4e en 5e Bierslootsteeg was nog een verbindingssteegje en wij vervolgen onze weg naar de 6e steeg, maar voor dat we daar zijn passeren we op de Biersloot nog een paar huisjes die iets achter de rooilijn staan en met ijzeren hekjes ervoor. Het ene huis werd bewoond door de metselaar IJzerloo en in het ander woonde "lange Leen" Meier. De 6e Bierslootsteeg, recht tegenover de Cronjéstraat gelegen, vormde via de Kuiperstraat en een aanvankelijk houten, later stenen trap, de verbinding met de Hoog-

De Gedempte Biersloot ter hoogte van de 7e Bierslootsteeg, iets voorbij het punt van de foto op pag.23. Rechts "vrouw" van Leeuwen, de haringloopster, die aan het ramen lappen is.

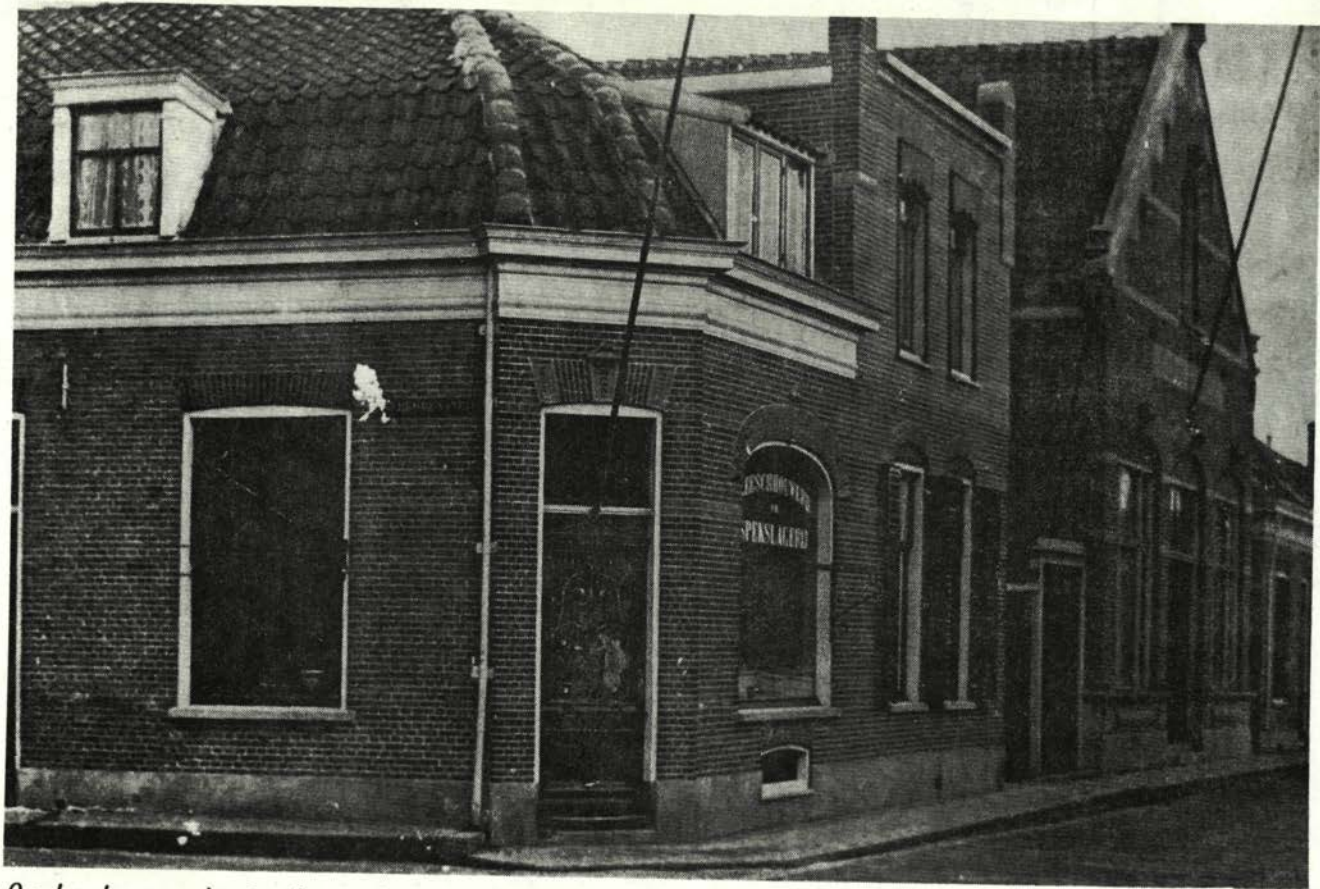
straat en was een zogenaamde Trapsteeg. Te beginnen bij de Biersloot was op de linkerkant het woonhuis van Meerman de scheepmaker. Op de rechterhoek de winkel van Fousert, oftewel Aaltje Foes. Dat was een echt buurtwinkeltje met onder meer kruidenierswaren, petroleum, klompen, snoepgoed, en flesjes bier en cider in zogenaamde kogelflesjes, flesjes met een knikker in de hals. Verder verkocht zij flesjes "Toring", een merk frisdrank gebotteld en in de handel gebracht door Hein van Toor van de oude Markt.

Aai Fousert beoefende ook het vak van droge kuiper en heeft later nog een kuiperijtje gehad in de voormalige werkplaats van P. van Muijen in de 2e Bierslootsteeg. Hij maakte voornamelijk klein Fust, zestientjes en stoopies. In de steeg woonden verder nog Bram Westerhout, naar ik meen stoker op de steenmolen van Rozebom in de Laan van 't Hoofd, de families Kramer, Meulemans en Sala, de laatste twee waren vishandelaar, en Vermeer, die werkzaam was op de tabakskerverij van A. van der Windt "De Zeeman" op de Hoogstraat.

Verkiel was een huisschilder. De zoon Cees van de familie Van der Windt was schipper op de haringvloot en hun ongetrouwde dochter Francien was hoofdboetster bij de rederij van Hoogendijk.

Verder de families Van Beun van Es, Van der Berg, timmerman op de Hollandiafabriek, en Keesie van Luik, een oude visser en nog de oud-zeeman Van der Hoeven. Bovengenoemde huisjes waren eigendom van de Vlaardingse familie Brouwer.

Halverwege de steeg was de situatie enigszins anders. De steeg was daar iets breder en daar stonden tot aan de Kuiperstraat de huisjes van de familie Van Abshoven. Deze hadden voor de deur nog kleine tuintjes of een stukje gras en evenals in enkele andere stegen stonden daar nog enkele houten pompen. Dit gedeelte van de steeg werd bewoond door de weduwe De Goede, de weduwe Penning en door ene De Bloois die gehuwd

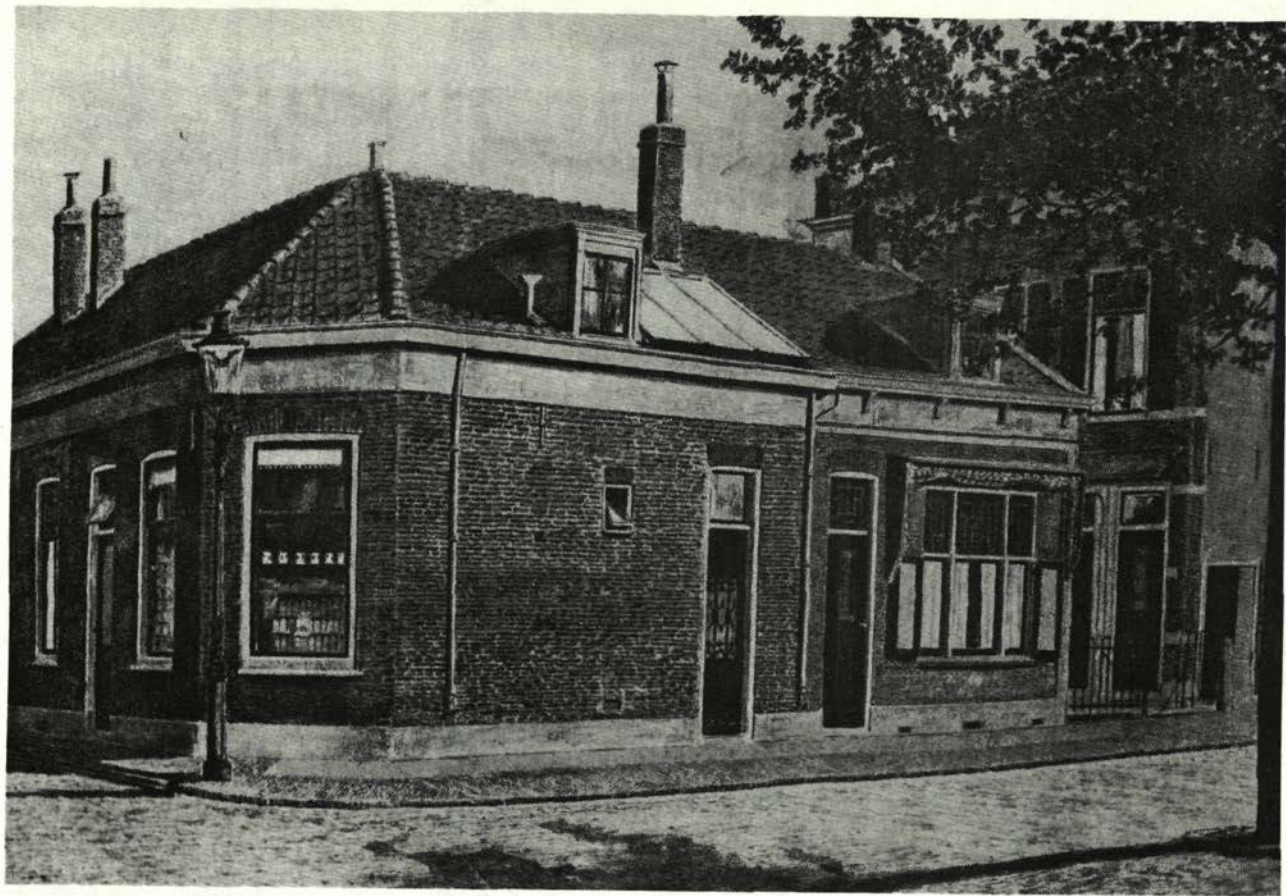
*De hoek van de 9e Bierslootsteeg en de Gedempte Biersloot. Op de hoek de sla-
gerij van Paalvast. Daarnaast het gebouw van "Liefde en Vrede".*

was met gekke Pietje. Dit echtpaar is later nog opgenomen geweest in de Prins Hendrikstichting te Egmond aan Zee. Verder de ijzerwerker en klinker Schouten. Ook nog twee oude gezusters die daar zeer teruggetrokken leefden, met voor hun raam de balletjes gordijnen en de blauwe horren. Deze twee oude vrouwtjes wilden niet in het Diaconiehuis en zijn in dat huisje dan ook totaal verpauperd en vervuild gestorven.

Aan de overzijde nog wat huisjes met de volgende bewoners: Willem van Toor, kruier en kuiper bij De Zeeuw en Van Raalt, weer een houtscheepmaker: Nieuwstraten. En van der Hoek, die "koloniaal" was geweest; had dus dienst genomen bij het Nederlandsch Indische Leger, heeft de Atjeh en Lombok opstand meegemaakt en was na zijn dienstdienst met een militaire onderscheiding thuisgekomen uit de Oost en is daarna werkzaam geweest bij de gemeentereiniging. Altijd liep hij kaarsrecht in militaire houding, later met een wandelstok, maar hij is lang kras geweest en stierf op 100 jarige leeftijd in 1976.

Alvorens bij de Trapsteeg aan te komen waren er nog twee huizen met een bovenwoning, bewoond door de scheepmaker Verkouter en door de bankwerker Bakhuizen met hun gezinnen. Onder deze huizen was het kolenpakhuis van Boerdam, waar men turf, briketten en alle soorten kolen kon bekomen. De kolen werden ook wel per emmer verkocht, maar in de regel meestal per half mud. Dan werd de $\frac{1}{2}$ Hectolitermaat gevuld, van boven glad afgestreken en in de juttezak per kruiwagen thuisbezorgd. Boerdam zelf woonde met zijn vrouw in de Kuiperstraat, in een onderpandje achter de Hoogstraat, onder één van die houten uitbouwsels welke men nog kan zien op illustraties uit die tijd.

We gaan weer verder, nu naar de 7e Bierslootsteeg. Op de hoek daarvan, links, de schoen- en laarzenmakerij van Frings, een rasechte Brabander uit Sprang.

*De hoek van de Gedempte Biersloot en het Veerplein. Links het klompenwinkel-
tje van de weduwe Hartog. Naar pentekening van L. Kornaat, 1944.*

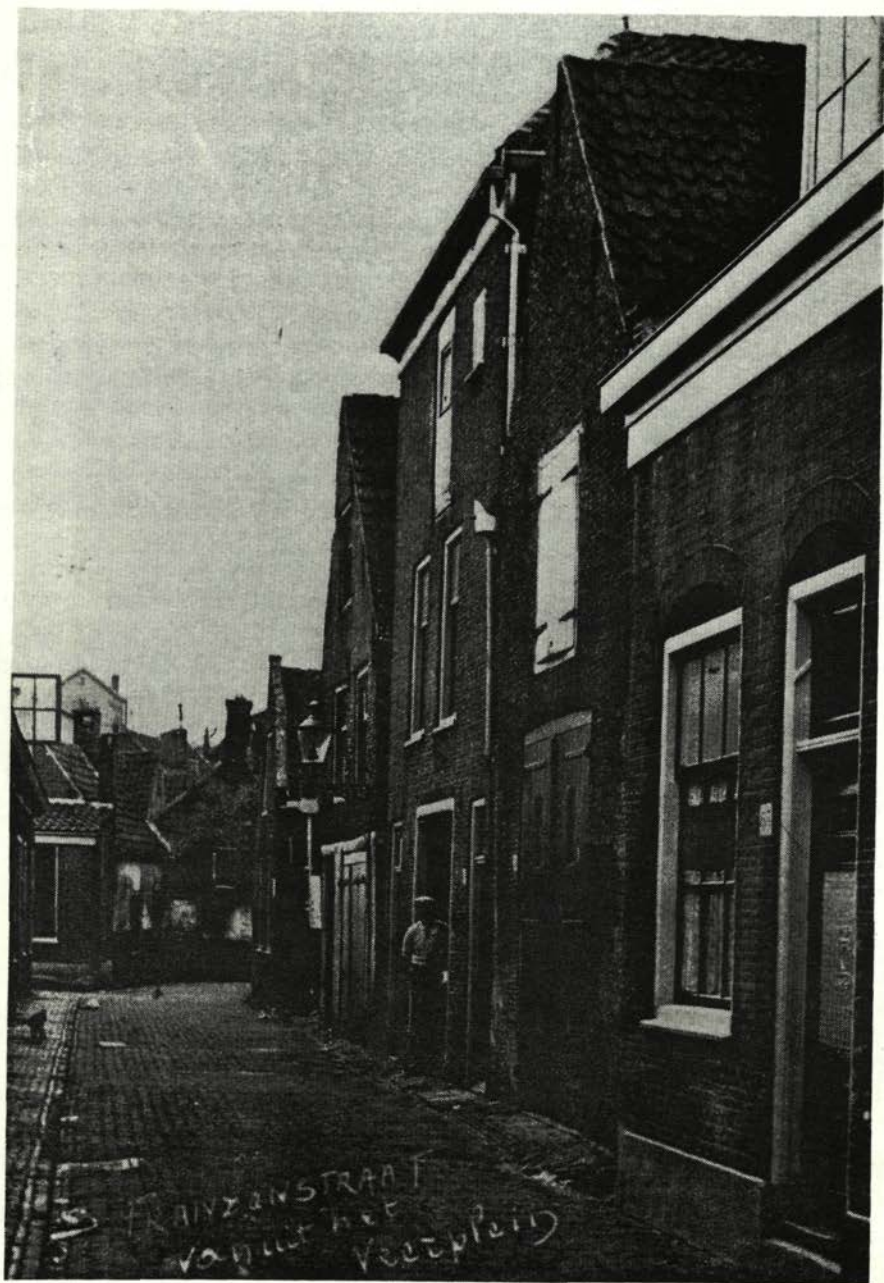
Het was een prima vakman. Voor de laarzen die door de zeelui werden gedragen was pekdraad nodig waarop heel handig een zware varkenshaar als naald werd bevestigd, een zogenaamde borstel. Na reparatie werd de zeelaars op waterdichtheid gecontroleerd door er wat papier in te verbranden, vervolgens werd de laars van boven dicht gevouwen en als er dan nog rook uit de naden kwam dan was dat het bewijs dat de laars nog lek was. Bijna alles was nog handwerk. Het leer voor het verzolen van de schoenen was in water gedompeld en het werd op een grote kei of "kinderhoofdje" uitgeklopt. Frings was ook nog bedreven in het maken van houtgepende zolen.

Op de andere hoek woonde kuiper Van Leeuwen met zijn gezin. Deze maakte voornamelijk wastonnen en tobbes en dreef daar handel in. Zij vrouw was, ondanks haar grote gezin, ook nog haringloopster.

Deze 7e Bierslootsteeg had een verbinding met het Liesveldselaantje, vroeger misschien een echt laantje maar nu een straatje van geringe breedte waarvan de huisjes aan de achterzijde aanpaalden tegen de bokkingrokerijen van Weiland en Maarleveld en van de firma Kornaat.

Rond 1912 woonden daar Hein de Bruin met zijn familie. Hein was een grote stoere vent die havenarbeider was en als zakkendrager sjouwde met kolen, zout en stenen. Hij was zo men zei "aan de bel", dat was de naam van het sjouwersgilde. De plaats van samenkomst van de sjouwers was op de Westhavenkade waar vanuit een klein kantoortje de werkzaamheden werden verdeeld. Meestal werd na het afwerken van een "smakkie" door de mannen bij het afrekenen nog een stevige neut gedronken in één van de kleine taplokaaltjes zoals Het Fust of Het Zaagnolmpje.

Hein's vrouw was een klein pittig vrouwtje. Men noemde haar dan ook "de kittige", maar ook wel "de staartmuts" omdat zij de traditionele staartmuts van het

De Fransenstraat "Fransepod", gezien vanuit het Veerplein. Rechts de pakhuizen van Akkerman, de voddenkoopman.

van het Overmaas droeg. Verderop in de steeg woonden de families Van Straten, een loswerkmán, Sas en Altena, haringvissers en De Dröger, ook een loswerkmán. Verder Verbrugge en het oude vrouwtje Neeltje Bazen. De Van Dijk die er woonde werd "kleine Van Dijk" genoemd. Over hem gaat het verhaal dat toen vrouw Van Dijk in de textielzaak van Spanbergen op de Hoogstraat binnen kwam, zij vroeg: "Meneer heeft u een jongensonderbroek voor mijn man ?".

Tenslotte woonden de koetsiers Van Minnen en de familie Van der Windt in de steeg, de laatsten waren de grondleggers van de latere WINZO ijsfabriek.

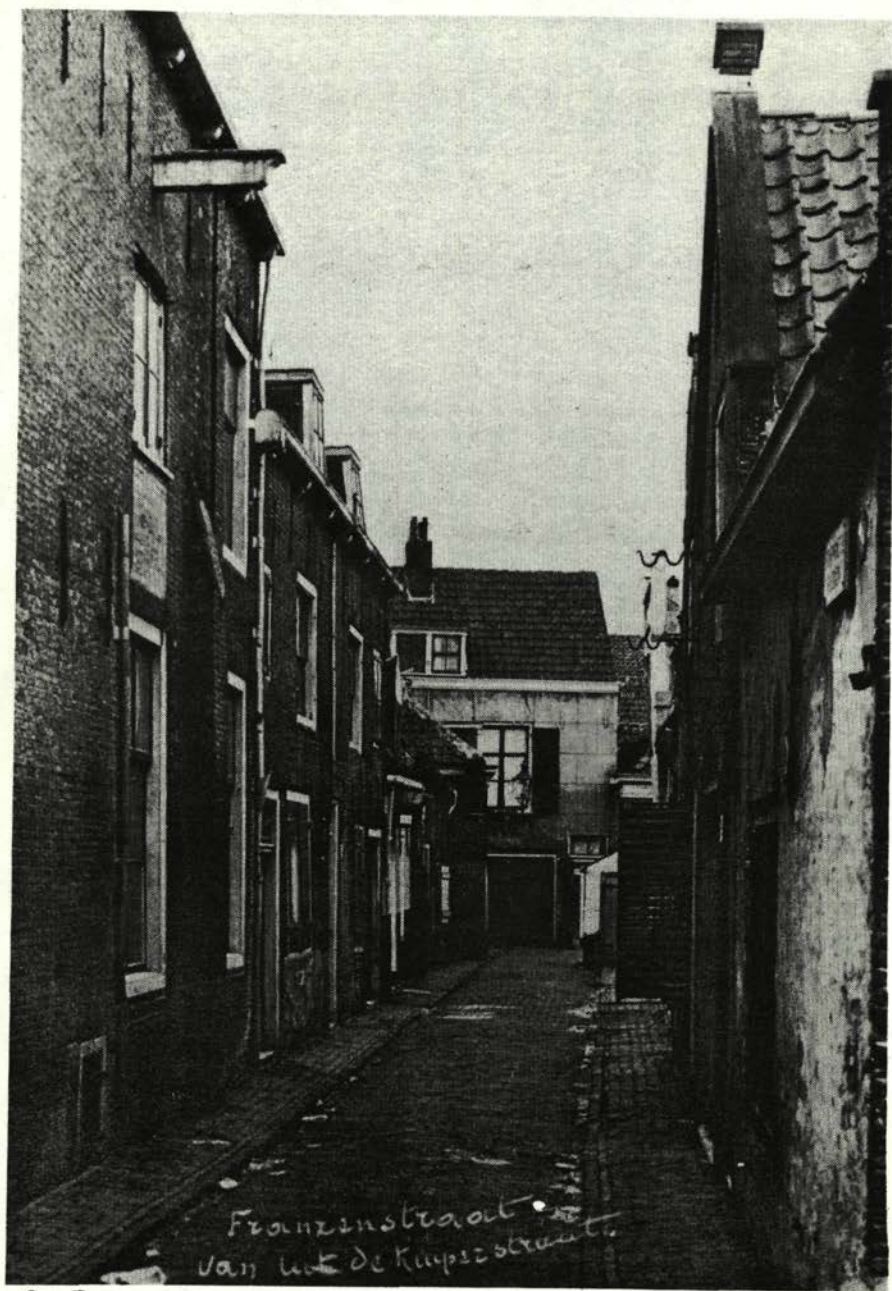
De Gedempte Biersloot verder vervolgend passeren we eerst een pandje met een bovenwoning met daaronder een klein zaaltje dat gebruikt werd voor godsdienst oefeningen van de Apostolische gemeenschap in Vlaardingen. In de bovenwoning woonde de familie Zabel. Zabel was een man met een patriarchale witte baard en was voorganger in die sekte.

Naast het zaaltje was het koffie en theewinkeltje van Teunis de Kok, die ook nog een handeltje in pluimvee had. Het was nog zo'n echt ouderwets winkeltje met een deurbelletje en het rook er altijd zo echt naar de koffie en de thee. Echte Schiltes thee uit Delft, merk "Het Scheepje". Ook rook- en pijptabak en saffraan verkochten zij, alsook producten van de weduwe Van Nelle.

Dan volgde de groentewinkel van Piet Smit, die na diens vertrek naar de Kwakelsteeg werd overgenomen door Lensvelt. De winkel was ter hoogte van de huidige drogisterij en parfumeriezaak van Van der Sman.

Naast Piet Smit het melk-, boter- en kaaswinkeltje van Flip Mooi.

Vervolgens kwam men aan de 2e Liesveldsesteeg. Ook dat was een soort hofje. Achter de winkel en het woonhuis van Mooi was een stukje open grond van ca 15:10

De Fransenstraat gezien vanuit de Kuiperstraat, tegen-
over de Peperstraat.

meter, daarna werd het straatje breder. Het eerste hoekhuis aan de Biersloot werd bewoond door Hoogerwerf die stoker was op de Gasfabriek, en dan Bijl die met de askar bij de vuilophaaldienst van de gemeente werkte. Vervolgens Van Doorn, Janson, Van Noort, Hoogendijk, "IJzeren" Hein in 't Veld en Van Vliet. Aan het eind was nog een klein winkeltje van ene Hoogerwerf, die vaste weger en tailleman was bij het zoutlossen. Verder gaande kwam dan een stenen borstwering met daarop een gesmeed ijzeren sierhek. Daarachter op een meter of acht van de rooilijn een paar panden met bovenverdieping. In één daarvan woonde Arie Hoorweg, de verver of huisschilder. Hij was getrouwd met Arendje Plugge, een Scheveningse van afkomst. Zij was hoofd-boetster bij één van de plaatselijke rederijen. Ook woonde daar de haringcontroleur Hofman. Tussen deze panden was een muur met een poort die de afsluiting was van het daarachter gelegen straatje, de 3e Liesveldsesteeg of "Zandstraatje". De poort bleef altijd gesloten zodat het zandstraatje alleen te betreden was via het Liesveldselaantje.

Dan komen we nu aan de 8e Bierslootsteeg die regelrecht door liep naar de Liesveldselaan. Ook in die steeg woonden vissers, haringloopsters en sjouwers, zoals Piet Verheul of "Piet de Rotterdammer" of "Piet van 't molentjeswif". Verder de visserman Verschoor, Van Beek "de damper", vrouw De Wolf, een visvrouw, en Hofman, die visventer, koopman, maar ook ronselaar was. Dan Van der Ster, kuipersbaas bij de Stoomkuiperij van Aart de Neef aan de Kon.Wilhelminahaven en de familie van Hermanus Overveld, een steensjouwer en zakkendrager.

Tussen de 8e en 9e Bierslootsteeg was aan de Biersloot nog een huis dat werd bewoond door de visserij-schipper Zwaneveld, een bekende ras-zeeman. Op de andere hoek van de 9e Bierslootsteeg was de slagerij

VLAARDINGEN.
Gedempte Biersloot.

*De Gedempte Biersloot vanaf de Waalstraat. Links op de voorgrond een koffie-
jongen. Achter hem een melkboer. Rechts achteraan het Veerplein waar de in-
gang van het Van Leydenhofje was. Rechts vooraan de ingang van de Waalstraat.*

van Paalvast. Deze steeg liep dood tegen de achterzijde van het evangelisatie- en zondagschoollokaal "Rehoboth". Ook daar een gemeleerde bevolking: onder andere de steenhouwer Brandwijk, wiens zoon de beeldhouwer Brandwijk nog op de Kethelweg woont.

Naast de winkel van Paalvast, dus aan de Gedempte Biersloot, stond "Liefde en Vrede", een zaaltje van de Christelijke Jongensvereniging, de zogenaamde "knapensoos". Ome Kees de Jong is daar jarenlang voorzitter van geweest en is daarvoor naar ik meen, ook later voor geridderd. Hij was werkzaam als boekdrukker/letterzetter op de drukkerij van Dorsman & Odé.

Naast "Liefde en Vrede" het hoekhuis van de Rehobothstraat waar de visserman Kees Kemp woonde. De Rehobothstraat zelf liep door tot aan de Van Kampenschool. Langs het Rehobothzaaltje kwam men via een kromming en langs de broodfabriek van Niemantsverdriet in de Kuiperstraat ongeveer tegenover de Lombardsteeg, een zeer smalle steeg die naar de Hoogstraat voerde.

Aan de achterzijde van de huisjes in de Rehobothstraat stond nog een rijtje huisjes die over een grasveldje uitzicht hadden op het Van Leydenshofje. Enkele namen van bewoners zijn: Van Papeveld, Stam, Zorgdrager, Verschoor, Don, de kuiper, en de gemeente tuinman Van Hulst. Verschoor was getrouwd met een dochter van Knaap de politieagent en hij was dekknecht bij de beurtschipper Vink. Ook Janus van Schaik de timmerman woonde daar, alsook de politieagent Schilder, die later in een politie of veldwachtersbaan op Rozenburg is terecht gekomen.

Verder op de Biersloot was op de hoek van het Veerplein het klompenwinkeltje van de weduwe Hartog. Later heeft Teuntje Don nog dat zaakje gedreven. De hoek omgaande naar links waren op het Veerplein nog een paar woningen. Het Veerplein werd zo genoemd omdat toen Biersloot en Waal nog niet waren gedempt daar

de beurt- en veerschepen lagen. Het plein werd aan één zijde afgesloten met een muur waarin de toegangspoort van het Van Leydens Hofje. Daarnaast was de winkel en de waterstokerij van Boender, die oorspronkelijk uit de Hoeksewaard kwam. In de hoek van het Veerplein waren nog enkele verdiepingshuizen en in één daarvan woonde Willem de Jong "de Bruinvis". Daarnaast het Willemstraatje dat doodliep ongeveer tegen de Van Kampenschool. In die straat woonde onder meer Freek Berger "de mosseknip", een visventer, het "stadsjantje" Rozenboom en Willem Rozeboom "Roosie de omroeper" en Van der Linden.

Verderop was het Fransepad dat met een verspringing doorliep naar de Kuiperstraat en daar uit kwam tegenover de Pepersteeg. Bewoners van het Fransepad waren de visverkoper Dries Plooi en Bakhuizen met het houten been, een verwoed hengelaar. Langs het pad waren nog wat pakhuisjes, onder andere van Akkerman de voddenkoopman en een stal van de bode Hozemans die een bodedienst had op Schiedam wat met paard en wagen gereden werd. (Bodediensten op andere plaatsen werden o.m. verzorgd door de weduwe Starre op Rotterdam en omgeving, de Gebr. Zevenhuizen met paard en wagen op Maassluis en P. Bakker met een grote handwagen op Schiedam, terwijl er ook nog een bode was die Klap genaamd was).

Tussen Veerplein en de Waal of Waalstraat was nog een verbindingssteegje met een paar kleine huisjes waarin de opperman Boogaard woonde alsmede ene Van Ree, schipper op de Delftse schuit. Ook Jan de Roo woonde daar en die deed in verhuizingen en transporten eerst met handwagens, later met auto's. Hij was tevens handlanger en helper bij verschillende veilingen, zoals van hout en andere inventarisgoederen die op de Haven, bij de Kraan of op een andere openbare plaats, per deurwaarder, bijvoorbeeld in zaal Excelsior, werden verkocht. Een bekende deurwaarder in die tijd was ove-

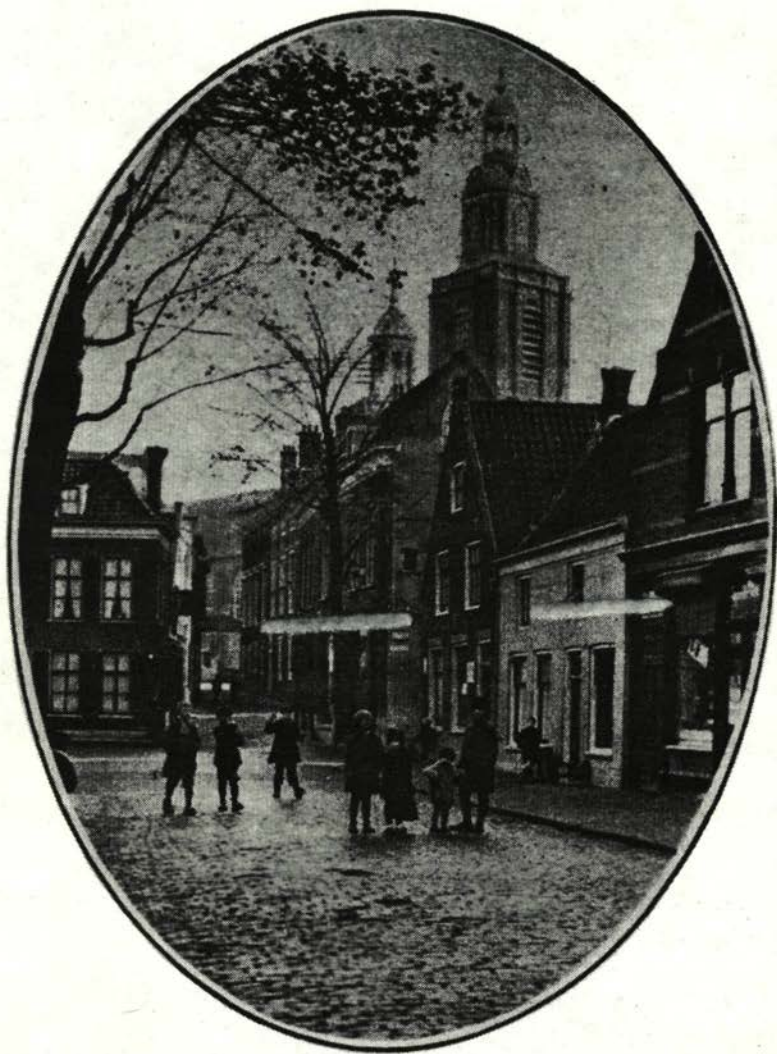
rigens Van Baaren, een grote man die met een stentorstem stond af te mijnen: éne gulden, éne gulden, wie bied er meer dan éne gulden, niemand meer! Verkocht! De familie Degeling die in het steegje woonde was een metselaarsfamilie en had de werkplaats onder het huis. Op de hoek van de Waalstraat en de Gedempte Biersloot stond het café, winkel en koffiehuis van Aai van der Toorn. Hij zorgde altijd voor het zogenaamde "opleidingsschip" en voor de koffie van de marktkooplieden die met hun kramen op de weekmarkt stonden. In het winkeltje werden huishoudelijke artikelen, maar ook tabak, sigaren, sigaretten en koffie en thee verkocht.

Naast het café, we zijn inmiddels op de Waal, woonde Reier van Rossen met vrouw en zoon. Als kind mocht je nooit over haar stoepje lopen, reden om haar "het gouden stoepje" te noemen. Ernaast was de timmermanswerkplaats van Bram Degeling die tevens voor de marktkramen zorgde en daar ook een opslagplaats voor had. Degeling was ook drager bij begrafenissen.

Vervolgens de woning van Nic.Zonne, die begrafenisbedienaar oftewel doodbidder en aanspreker was. Hij was gehuwd met één van de gezusters Jacobs wiens familie iets verder op de Waal woonde.

Dan nog de speelgoedwinkel van Izak Ouwenbroek, de schoenlapper Snoek, nog wat huizen en een timmerbedrijfje van Van Eekelenburg en Piet Amersfoort. Op de hoek van de Waalstraat en de Kuiperstraat was de bakkerij van Zonne.

Steken we nu de aan beide zijden van bomen voorziene Waalstraat over, dan was daar eerst op de hoek van de Paterstraat, "Koeiensteeg" zeiden wij, [bedoeld wordt de huidige doorgang tussen de beide stadhuisgebouwen en niet de huidige Paterstraat. Red.] het textielwinkeltje van de weduwe Plezier en vervolgens het pakhuis en de comestibleswinkel van Brand.

Deze fraaie foto uit het blad "Groot-Rotterdam" van ca 1927 geeft een beeld van de Waalstraat ter plaatse van het huidige sekretariegebouw. Uiterst rechts de winkel van Brand.

figuur die met een paar emmers in Schiedam zure haring uitvente. Hij kocht daarvoor bij de haringpakhuizen de zogenaamde "smousjes", koploze haring, die echter nog uitstekend geschikt waren om als gemarineerde haring te worden verkocht.

En hier beëindigen wij onze lange wandeling door weer een ander deel van het Vlaardingen in het begin van deze eeuw. Bij leven en gezondheid een volgend keer verder.

@

Deze Brand was ook leverancier van de eerder besproken olie- en loogzeep. Dan een groentehandeltje van Maat die hun zelf gekweekte producten daar verkochten. Een van de nakomelingen van die familie is nog de groentegrossier J. Maat.

Weer verder was de melk-, boter- en kaashandel van Dekker en de groentezaak van Van Noort. In het steegje ernaast was de kolenhandel van Van der Ende gevestigd. Tussen Brand en Dekker was overigens nog de timmer- en metselzaak van Van Zanten. Van Zanten was ook organist en bespeelde het orgel van de gereformeerde Landstraatkerk. Tevens was hij brandmeester bij de vrijwillige brandweer.

Dan komen we aan de slachtplaats en de slagerswinkel van Van Heyst zoals die daar nu nog is. De slagers slachten toen nog alles zelf en ik hoor nog hoe de varkens tekeer gingen en schreeuwden als zij uit de veewagens werden gehaald. De beesten werden met een groot mes de slagader doorgestoken. Het bloed werd opgevangen want daar werd later weer bloedworst van gemaakt. Daarna werden zij met gloeiend heet water geschrapt en van de ingewanden ontdaan. Nadat zij waren opengesneden werden zij op een leer, een soort korte ladder, opgehangen om uit te zakken. (Van dit laatste komt het gezegde "Een varken leert nog na z'n dood").

Verder gaande komen wij bij de schoenhandel en schoenmakerij van Verloop. Dan een huis dat bewoond werd door "de krullebol" Van Aken, een man met gevarieerde bezigheden: hij "liep" voor het begrafenisfonds, speelde de muzikant bij het Leger des Heils, was bedienaar van begrafenissen enz. enz.

Na zijn huis nog wat kleine huisjes, een sigaren en tabakswinkel en nog een klein Waalsteegje waarin "Nantes met de bezemstok" en Jan van Keulen, "Jan van Keutelen" woonden. De laatste was een wat zonderlinge

EEN GEDACHTENGANG DOOR HET VERLEDEN.

Een uit de herinnering opgetekend globaal overzicht van de voornaamste gebeurtenissen, tot en met 1980, uit het leven van

Gijsbertus Johannes Starrenburg

geboren op 10 juni 1904 in het huis Emmastraat 41 te Vlaardingen, als dertiende spruit uit het gezin van Cornelis Starrenburg en Anna Vermeer.

De eerste vier jaren zijn voor mij vanzelfsprekend onopgemerkt voorbij gegaan.

In 1908, toen ik dus vier jaar was, ging ik naar de kleuter- of bewaarschool in de Koningstraat.

In 1910 was ik rijp voor de zogenaamde grote- of wel lageronderwijsschool die was gevestigd in de Oosterstraat.

Ik beleefde voor die tijd wel iets bijzonders want omdat ik thuis de jongste was had ik broers en zussen die reeds verkering hadden en die eens per jaar hude bij mudje legden om zodoende met het hele gezin met een Jan Plezier naar Den Haag en Scheveningen te gaan, met meename van grote manden met broodjes voor de hongerige magen op die dag.

Het grote gebeuren was dan altijd als het hele geval op de terugweg bij de Hoge Brug in Overschie aankwam want dan moesten de mannen uitstappen om paarden en wagen tegen die brug op te duwen vanwege de vermoeidheid van de paarden.

Het jaar 1913 ligt mij nog vers in het geheugen. Want dat was het jaar van 100 jaar Neerlands onafhankelijkheid en dat is zo groots gevierd en voor die tijd toen er helemaal nog geen schooluitstapjes bestonden, dat wij vanwege dit feest met de hele klas

Het geboortehuis van G.J. Starrenburg, Emmastraat 41.

naar een drijvende bioscoop mochten die afgemeerd lag aan de Hoflaan en de naam ervan was "Alhambra". Groot en klein waren dagen in de weer voor allerhande optochten. En de verlichting van diverse gevels van gebouwen en woningen met vetpotjes was voor die tijd al heel iets bijzonders.

1914 was een jaar van droefenis en van diepe rouw want in mei van dat jaar is mijn lieve moeder op 52 jarige leeftijd overleden en zij werd op 2e Paasdag begraven. De diepte van dit gemis was als negenjarig kind niet direct te vatten, maar ik ben wel altijd jaloers geweest op een ieder die nog een moeder bezat, iemand waar je alles aan kwijt kon en waar je altijd terecht kon. Dat blijft een diep zwarte bladzijde in je leven.

1914 was ook het jaar van de mobilisatie en de vrees heerste alom of die oorlog ook onze grenzen zou overschrijden. En die hele toestand werkte ook niet opwekkend in je kinderziel.

De jaren van schoolgaan verliepen met weinig storingen en zo kwam het jaar 1916, het jaar dat ik de school ging verlaten. Ik had het laatste schooljaar al tusschen schooltijd boodschappen en karweitjes gedaan voor buurman Rodenburg, die een schildersbedrijf in de Havenstraat had, maar nu kwam de grote dag dat ik hele dagen daar kon gaan werken voor 1 gulden per week. Het was midden in de mobilisatie en thuis was schraalhans keukenmeester en één van de dingen die men nooit vergeet was, dat als ik na schaft, om half twee aan de zaak kwam dan werd ik door de juffrouw (tegenwoordig Mevrouw) in de keuken geroepen en stond er voor mij een prakje of een schaaltje pap of pudding te wachten. Dat was een feest en ik geloof dat als de juffrouw niet zo goed voor mij was geweest dat ik de 1e Wereldoorlog niet overleefd zou hebben, want ik was in die tijd maar een miezerig kereltje.

Ik heb aan die periodes dan ook de mooiste herinneringen, trots alle armoe en narigheid thuis.

Het ging niet goed met vader. De zussen die zachtjes aan wegens huwelijk het huis uitgingen waren grotendeels voor onze huishouding verloren. Er werd al gauw een huishoudster aangeschaft, wat ook van korte duur is geweest. Ik was vanwege al die trubbel bij een zus ondergebracht waar ik een goed tehuis had gevonden, maar vanwege dat zij een winkel had was er niet veel tijd om zich met een broertje te bemoeien.

Na enige tijd, in 1919, vond de familie, na overleg naar aanleiding van een advertentie, dat het beter zou zijn dat ik als halfwasschilder mijn vak ging voltooien bij een burgerbaasje op het platteland. Na 3 jaar als leerjongen en halfwasschilder bij de firma Rodenburg met veel plezier gewerkt te hebben, en na voltooiing van de avondschool ging ik als knaapje van 15 jaar alleen de wereld in en wel naar baas Andeweg in de Tinte, achter de Briel, waar ik tevens kost en inwoning had met een verdienste van f 2,50 per week, en al mijn vrienden in Vlaardingen achterlatend.

Bij baas Andeweg waren, behalve de baas, zijn vrouw en een heel lieve oma, ook nog 4 kostgangers, nl. een schooljuffrouw uit Den Haag en 3 timmerlieden die aan de overzijde bij timmerfabriek Klok werkten.

Piet van Eck was mijn "slapie", een gemoedelijke stevige baas. Bert Grevenstuk was een klein manneke met al vroeg een kale schedel en hij was buiten een heel goede timmerman ook een heel goedbiljarter en bij gelegenheid een romanschrijver en sportjournalist.

Cor Kapteijn was een kerel die erg op zichzelf leefde en van gedachte was dat hij meer was dan een ander. Het was in gezin Andeweg toch wel levendig, maar vergis je niet, er was 's avonds in de Tinte dan ook helemaal niets te doen en om 9 uur gingen ongeveer allen ter ruste.

Er was voor mij uit Vlaardingen de boodschap meegemaakt dat ik wel naar de catechisatie kon gaan; dat was ongeveer tien minuten lopen en werd gehouden in de consistoriekamer van de Gereformeerde kerk. Het was 's avonds in de Tinte volslagen donker want er was in die tijd geen straatverlichting en de derde keer dat ik naar catechisatie ging kwam ik bij de bakker voor de deur in de sloot terecht en dus kwam ik in opstand en ging niet meer naar de catechisatie.

Zoals vermeld was Bert Grevenstuk een goed biljarter en ging hij 's avonds nog al eens naar café Lugtenburg en ik ben een enkele keer met hem meegegaan, dat was dan enige afleiding.

Ik ging vanwege de kosten met de Brielse boot eens in de vier weken naar Vlaardingen, van zaterdagmiddag tot zondagavond en dan had je weer evengein met je vrienden, maar op een keer hadden de raven wel bij de familie in Vlaardingen overgebracht dat ik in de Tinte in een café ging biljarten. Dat moest niet meer gebeuren, anders, ja anders ..., dat wisten ze zelf niet wat ze dan met me uit moesten voeren als straf.

Zo ben ik dan ongeveer twee jaar in de Tinte werkzaam geweest en het werk op zichzelf was heel plezierig, veel buiten aan boerderijen en bouwerij in Nieuwenhoorn van Volkshuisvesting's woningen.

In die tijd had baas Andeweg van timmerbedrijf Klok het schilderwerk aan een grote bouwerij van woningen in Delft aangenomen. Omdat het mij toch te stil was in de Tinte werd ik in de gelegenheid gesteld om op die bouwerij in Delft te gaan werken, maar dan kwam ik wel voor kost en inwoning in Vlaardingen en dus weer bij mijn zus in de kost en ging per fiets dagelijks heen en weer naar het werk in Delft.

In die tijd begon voor mij pas het leven, want zaterdagmiddag en zondag was het gezellig met vrienden

door te brengen zoals met een hele club te wandelen heen en weer op de Schiedamscheweg, een hofje pikken of een uurtje in de Volksbond.

Op één van die zondagmiddagen ontmoeten wij als drie vrienden in "De Steun", het tegenwoordige Oranjepark drie jongedames en het wonder geschiedde: het klikte op dat moment bij alle drie!

Wij bleven wat zitten praten en wat stoeien zoals dat gaat en op het eind van de middag maakte ik een afspraak met Martien van Haften om de volgende avond bij Brobbel op de Maassluisdijk een fiets voor haar te huren en wat te gaan fietsen.

Die kennismaking werd voortgezet. We gingen veel avonden per week wandelen, want bij iemand thuis komen was er in die tijd niet bij en wij waren ook nog maar 17 jaar.

Alles liep gesmeerd toter op een zeker ogenblik toch een kleine kink in de kabel kwam en de kalverliefde werd verbroken, maar dat kon natuurlijk niet van lange duur zijn en spoedig was alles weer koek en ei.

Inmiddels, het is nu 1922, was mijn werkterrein verlegd en mijn nieuwe baas werd v.d.Hamme uit Schiedam en ik kwam te werken op de nieuwbouw van Patrimoniums Woningen te Vlaardingen in de Vondelstraat, Huygensstraat, Catsstraat, P.C.Hoofstraat en Van Lennepsplaats, een groot karwei.

Na beëindiging van dit werk begon wat het schilderwerk betrof de hemel te betrekken en werd het werk voor de schilder dun bezaait.

Om zonder werk te zijn als jonge vent leek mij niet de juiste weg en dus ging ik met mijn zwager Kerkhof, die een grossierderij en detailhandel in boter en kaas had, eens een babbeltje maken of het idee zo gek zou zijn, nu ik de omgeving van Den Briel in de voorliggende jaren goed had leren verkennen, om daar te proberen een boter en kaashandeltje op te zetten.

Na goed overleg werd het hele geval op een rijtje ge-

zet en de uitkomst werd dat ik weer bij mijn oude baas Andeweg in de Tinte in de kost ging, maar nu als boterhandelaar. Ik werd in de gelegenheid gesteld een gedeelte van de kelder te gebruiken voor opslag van boter en kaas.

Boter werd in die tijd nog verpakt in grijze keulsche potjes van een half pond, een pond, een kilo enz. en dat nam nogal wat ruimte in beslag. De handel moest bedreven worden met de benenwagen, dus lopende, en er werd een klein model bakkerswagen aangeschaft welke keurig wit geschilderd werd en ingedeeld in vakken voor potten boter, kaas, weegschaal en kaasmes.

Er werd een vaste route uitgezet betreffende de richtingen, welke in een week belopen zou worden.

's Maandags werd in Vlaardingen 's morgens vroeg geladen dan met de wagen naar de Brielse boot die om 9.30 uur vertrok van het Westerhoofd en om 11.30 in Den Briel aankwam. Vandaar werd er met volle wagen gelopen naar de Tinte, wat een klein uur in beslag nam.

Daar aangekomen om plusminus 12.30 uur werd eerst de inwendige mens versterkt, daarna ging het grootste gedeelte van de handel de kelder in.

Na de middag op de maandag werd de directe omgeving van de Tinte bewerkt om een pondje boter of een stukje kaas te verkopen.

Dinsdag richting Oostvoorne.

Woensdag ging de handel naar Rockanje.

Donderdag was richting Vierpolders aan de beurt en Vrijdag was Nieuwenhoorn en Nieuw-Helvoet het einddoel.

De zaterdag vóór de middag werd besteed voor het inkopen van eieren bij de boeren in de omgeving en zaterdagmiddag had ik maar te maken dat ik met het wagentje met eieren en leeg fust om 1 uur in Den Briel bij de boot was en dan om half vier in Vlaardingen aan de wal te stappen. Dan werd het hele spulletje in het pakhuis aan de Hoogstraat gezet tot maandagmorgen vroeg. Wat er in zo'n week werd afgelopen was onvoor-

Een deel van het gezin van Cornelis Starrenburg gefotografeerd op het Verploegh Chasséplein, circa 1910. De kleinste jongen is Bertus.

stelbaar en vergeet niet dat negentiende van de afstand grindwegen waren met in de bietentijd diepe karresporen. Als je jong was dan was je waarschijnlijk onverwoestbaar.

En toch was het iedere zaterdagavond weer feest als ik om 8 uur op het Verploegh Chasséplein mijn meisje stond op te wachten. Mijn Martientje was inmiddels voor dag en nacht bij de familie Pot gaan dienen. Ook zij had reeds met haar 4e jaar haar moeder verloren. Wij hadden dan alras het plan opgevat om zuinig te zijn om spoedig te kunnen te kunnen trouwen. De keuring en loting voor de militaire dienst had inmiddels in Den Briel plaats gevonden en het lotingsnummer was 12, dus ingeloot zoals ze dat noemden. Maar alras kwam er bericht dat ik was afgekeurd wegens een te smalle borst en daar ik ook nog broederdienst genoot kwam ik bij eventuele gebeurtenissen toch niet in aanmerking ons vaderland te verdedigen.

Het zal ongeveer een half jaar geduurd hebben dat ik met mijn boterwagen langs de wegen van de Zuid-Hollandse eilanden had gesjouwd en dat er enige levensvatbaarheid in de handel te bespeuren was, dat de gedachte post ging vatten om alvorens mijn benen tot de knieën waren afgesleten te trachten een andere methode van bezorging te vinden.

Na rijp beraad werd er besloten een paard en een 2-wielige wagen aan te schaffen om zodoende gemakkelijker te werken en een groter rayon te kunnen bestrijken. Deze reorganisatie heeft vele hoofdbrekens gekost, want met de aanschaf van een paard moest ook een stal voor de winter en een weiland voor de zomer gevonden worden. Bij een bestelwagen behoorde ook een pakhuis voor de wagen en opslag voor de handelswaar.

Na veel kijken en vragen bij iedereen die het maar horen wilde, was mij ter ore gekomen dat bij ene heer Van Rij, een meelhandelaar op het Maarland hoek Nieuwstraat in Den Briel, een pakhuis met stal zo goed als

leeg stond. Na overleg met bovengenoemde heer lukte het om het pakhuis en de stal te huren.

Maar nu begon het pas want ik moest ook van kosthuis veranderen omdat het niet te doen was stalling in Den Briel te hebben en ik in de Tinte in de kost. Dus wederom zoeken naar een kosthuis, maar dat gelukte vrij vlot, want mijn naaste buurman bij het pakhuis op het Maarland was slager Piet Luijendijk, waar ik direct van harte welkom was.

Mevrouw Luijendijk was een schat van een vrouw en ik kan wel zeggen dat die als een moeder voor mij is geweest. De hele omgang en verzorging was buitengewoon en in latere episodes van mijn geschiedenis kom ik er zeker op terug.

Een paard en wagen besturen is wel heel wat anders dan een handwagen duwen en om dat op te vangen kreeg ik een knecht van mijn zwager mee, die gediend had bij de huzaren, om mij in de geheimen om een paard te besturen in te werken en dat gelukte in drie weken.

Nieuwe problemen kwamen bij de eenmanszaak weer aan de oppervlakte: als ik bij een klant onder aan een dijk mijn handel moest trachten aan de man of vrouw te brengen, dan kon ik paard en wagen niet alleen op de dijk laten staan, want dan vrat het paard met het hele geval achter zich de dijk af, omdat langs dijken altijd gras groeit wat een paard graag lust.

Er werd dus gezocht naar een jongendie als bijrijder met mij op stap wilde gaan. De jongen werd gevonden in de persoon van Jan Kap, een goede rustige jongen en als betrekkelijk twee jongens bij elkaar hebben wij in die tijd heel veel plezier gehad en ik kom ook op de persoon van Jan Kap in mijn latere verhaal zeker terug.

De gedachte was dat ik het nu voor elkaar had, want dit was op deze manier geen slecht leven in vergelijking met voorheen dat ik van 's morgens 8 uur tot 's avonds 6 of 7 uur lopend op pad was.

De handel was geen goudmijn maar een boterham zat er wel in en daar ging het om.

Ik was inmiddels ongeveer 20 jaar geworden en had bijna drie jaar kennis aan een meisje, dus werd het wel tijd voor een verloving en als dat achter de rug is dan gaat de toekomst vastere vormen aannemen. En zo geschiedde dat er toch een eind kwam aan de boterhandel in Den Briel en omgeving, vanwege dat de geliefde slechts één maal per week te bereiken was en dat ik haar in de toekomst toch niet zover kreeg dat zij in de Briel in een winkel een boterhandel zou gaan drijven. Aan de hand van deze feiten werd omgezien naar een opvolger en die werd al gauw gevonden in de persoon van Cor van der Kooy, een nog vrije jongen van boeren afkomst uit de Holyweg in het Vlaardinger-Ambacht van toen.

De boterhandel voorgoed beëindigen zat er toch nog niet in. Er werd, na afscheid van de Briel en omgeving te hebben genomen, in Vlaardingen en omstreken een nieuw plan opgezet en getracht zou worden dit zo mogelijk uit te voeren. Een bestaande straatwijk in Vlaardingen op de zaterdag kwam voor zwager Kerkhof, vanwege de winkel, nou niet zo best uit. Die werd mij aangeboden en in dank aanvaard om reden dat er wel veel in voorbereiding was maar alles nog van niets af aan opgebouwd moest worden.

Er werd een vrachtautotje, een T-Ford, aangeschaft, 'n juweel van een wagentje, aan de zijkant was een beschildering aangebracht voorstellende een gezin aan tafel met de nodige boter en kaas.

Het plan bestond om de wijk Charlois, in Rotterdam, Delft en eventueel Rijswijk, en, met het naar huis toe rijden, de boeren te bezoeken in de Woudweg, de Breeweg en de Holyweg tussen Schipluiden en Vlaardinger-Ambacht. Een ventvergunning bestond er in die tijd nog niet, alleen moest bij het polderbestuur een vergun-

De jonge Bertus met zijn zusters Elisabeth en
Meinsje Starrenburg.

ning worden aangevraagd om met een voertuig, " motorisch aangedreven", bovengenoemde wegen te mogen berijden.

Ik was er op voorbereid dat ze in Rotterdam en Delft heus niet op een boter- en kaashandelaar zaten te wachten, dus werd de handel gestart met een groot opgezette reclame en wel door bij aankoop van het eerste pond boter, wat verpakt was in de nog steeds geldende keulsche potjes, een pot jam cadeau te geven. Ik had dan ook, als ik voor de eerste keer bij de menschen kwam, geen klagen wat de verkoop betrof, maar de volgende weken liep de omzet met sprongen terug want de menschen zijn toch van "halen maar" en verlangde ook dan weer een pot jam cadeau. Dat was nou net de bedoeling niet om bij verkoop van iedere pot boter geld bij te leggen.

Na verloop van tijd en na heel veel praten en vrese-lijk veel geduld was het toch gelukt een klantenkring op te bouwen en kon ik als vrijgezel mijn kostje wel boven water halen.

Het grootste probleem bleef toch wel het altijd aan blijven werven van nieuwe klanten en dat er middagen voorbij gingen dat ik me met heel veel inspanning met de verkoop van 1 of 2 potjes boter tevreden moest stellen.

Alhoewel het handeltje wat de verkoop betrof mij wel goed beviel, werd toch op de lange duur het steeds maar weer aanwerven van nieuwe klanten het grootste struikelblok en na ongeveer twee jaar de wijken Char-lois en Delft, plus de boeren bezocht te hebben ging mijn schildershart steeds sneller kloppen en kon het niet uitblijven dat de boterhandel voor mij uit elkaar spatte en na verkoop het schildersvak weer opgepakt werd. Het was inmiddels 1926 geworden en ik vond mijn eerste werkkring bij de firma Kloet en kon als 22 ja-rige goed meekomen omdat ik een goede ondergrond had genoten, liefde voor het vak bezat en zeker niet met

tegenzin naar mijn werk ging.

1927 werd mijn jubeljaar want op een stralende zomerdag, op 15 juni van dat jaar werd het huwelijk voltrokken tusschen Gijsbertus Johannes Starrenburg en Martina van Haften en onze eerste woning was Stationstraat 51 drie en wát een woning voor die tijd.

Er was voor de trouwdag zuinig geleefd, de bruid zat prima in haar spullen en aan de verkoop van de boterhandel hadden we het benodigde geld overgehouden om te kunnen trouwen. De inrichting van ons huis kon dan ook bekeken worden en wij waren dolgelukkig.

1928 is een jaar geworden van de grootste rijkdom die een man en een vrouw kunnen ontvangen, namelijk de geboorte van Ans, onze dochter.

Het werk draaide normaal, alleen de winter bleef de zwakke plek in het schildersvak. Dan moest men proberen elders tijdelijk aan de slag te komen en dat gelukte deze winter als schilder bij de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij, alhoewel dit zware maanden waren. Midden in de winter om halfzeven de deur uit en om 6 uur weer thuis. Dat waren lange en koude dagen, maar er was brood op de plank en dat was hoofdzaak. In het voorjaar van 1929 weer naar de firma Kloet en de komende winter wederom naar de Rott. Droogdok Mij. De dochter groeide als kool en de moeder pronkte ermee als een pauw.

Na het jubileumconcert ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan van Vlaardings Mannenkoor Orpheus bezocht te hebben (dat gegeven werd op het Flardinga-terrein aan de Hofsingel), en wat mij zó aantrok dat ik besloot mij als lid op te geven, ging ik dus iedere dinsdagavond zingen in zaal Excelsior aan de Oost-Havenkade.

In 1930 toch weer gaan zwerven, en ik kwam te werken

bij Gebr. Dries in Schiedam. Het loon in Schiedam was 1e klas en het verschil met Vlaardingen bedroeg in die tijd 12 cent per uur, en dat lokte. Ik ging werken op een groot werk in Rotterdam, heen en weer op de fiets maar dat was ook al weer van korte duur. Ik werd benaderd door schilderspatroon C.J.v. Heyningen uit Vlaardingen of ik genegen was bij hem te komen werken op dezelfde voorwaarden als wat ik in Rotterdam verdiende en ook deze winter aan het werk te kunnen blijven. Dat waren zulke gunstige voorwaarden en niet meer heen en weer op de fiets naar Rotterdam, dat ik besloot na opzegging dit te aanvaarden.

Het gehele jaar 1931 had ik werk bij Van Heyningen en in het gezin volop geluk met de gezondheid en levenslust van onze kleine meid die inmiddels al weer bijna 4 jaar geworden was.

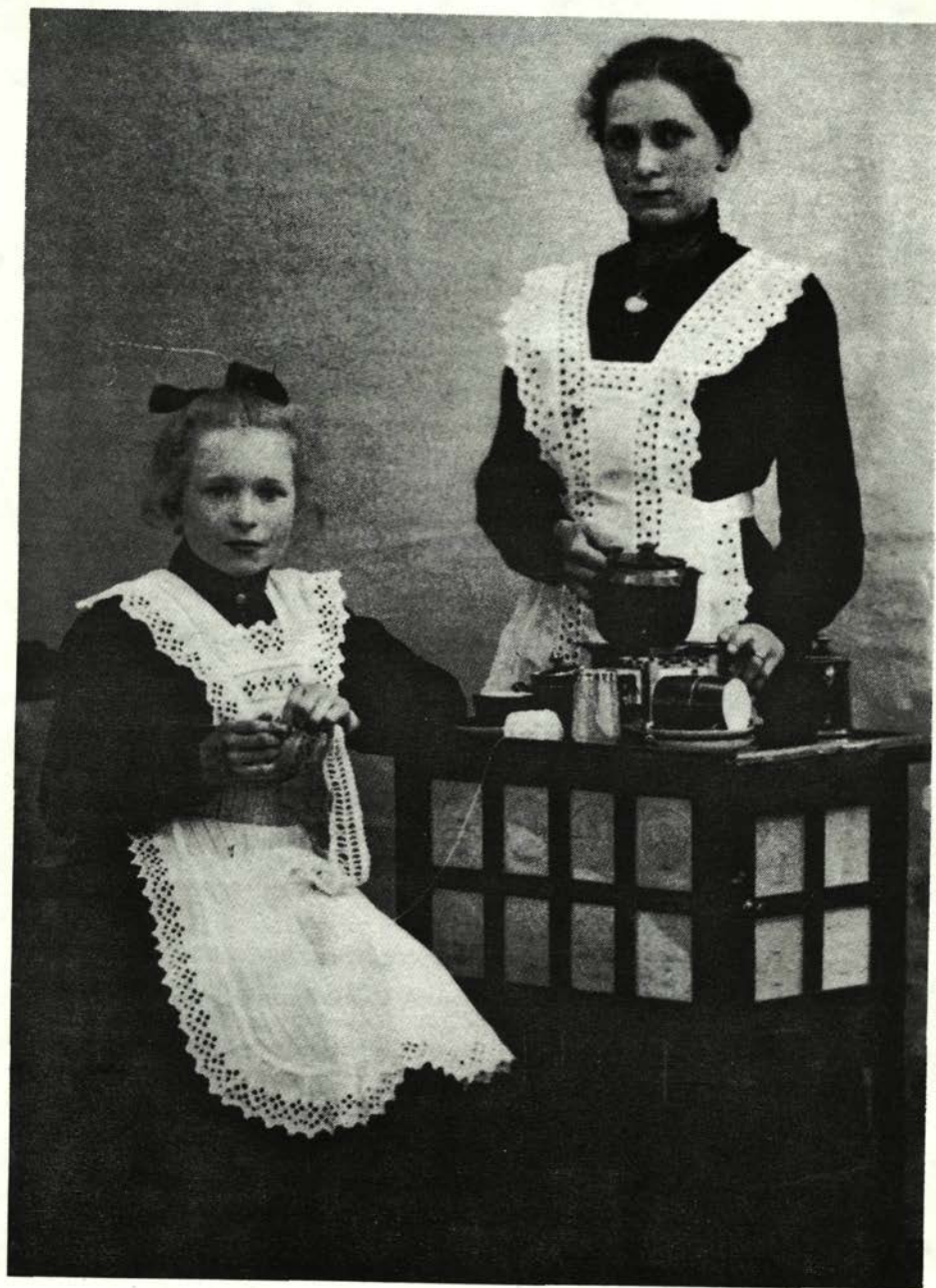
Ook in 1932 nog steeds aan het werk bij Van Heyningen met o.a. het karwei Burg. Pruissingel-Dijklaan. Het was de laatste jaren goed gegaan om 's winters door te kunnen werken, maar nu zat wel heel goed de klad erin en daar begon de grote crisis met overal werkloosheid.

Wij zijn nu bijna vijf jaar getrouwd en onze woning aan de Stationstraat werd aan de buitenzijde zó verwaarloosd, dat de ramen en deuren verveloos waren en daardoor een armoedig aanzicht gaven.

De hoekwoning Burg. Pruissingel-Dijklaan, waar ik aan het werk was, stond ons wel aan en we besloten dan ook in de loop van dat jaar te gaan verhuizen.

Het was een echte hoekwoning, net een doorlopende treincoupé: een heel lange gang van circa 12 meter lengte, met aan een zijde achter elkaar alle deuren van woonkamer, w.c., keuken, logeerkamer, kasten, slaapkamer en daarachter een open plaats. Een eigenaardige woning, maar het uitzicht was fantastisch.

Trots de crisis kon ik in 1933 aan het werk bij Paul van Berkel die een bouwerij had in Voorschoten en omdat het overal slecht met het werk was gesteld pakte

Martien van Haften als 12 jarige in dienst bij de familie Hylckama Vlieg. Rechts Lena van Dijk.

ik dit werk graag aan en fietste ik dagelijks heen en weer naar Voorschoten. Er werd wel wat verdient, maar het was wel een moordende tijd wat die fietstochten betreft, na hard werken de hele dag.

Na twee jaar gaan we weer verhuizen en wel naar de woning van tuinder Eygenraam op de Maassluisschedijk een geheel vrijstaande woning met aan drie zijden een ruim uitzicht. Een bewoning die begon met veel angst en vreze. Het geval was n.l. dat er in deze woning nog geen electrisch was, dus moesten er wat delen uit de zoldervloer opengebroken worden om de electrische bedradingen te kunnen leggen. De zolder was bij de vorige bewoner gebruikt voor opslag van zaden. Toen ik op een avond eens ging kijken hoe het er bij stond, is wel de schrik om mijn hart geslagen, want toen ik op die opengebroken zolder, tusschen vloer en kamerplafond keek, zag ik niets anders dan muizen uitwerpselen en daar mijn vrouw voor één muis op de tafel ging staan was mijn eerste gedachte: daar komt hier niets van terecht. Ik heb die avond alle gaatjes wat maar enigzins op een muizengat leek met allerlei materialen die ik maar in een leeg huis vinden kon vol zitten stoppen, in de hoop dat het zou helpen en de aanstormende narigheid maar heimelijk verzwegen.

Als er nu één ding in mijn leven is meegevallen dan is het deze muizenplaag wel geweest, want in de twee jaar dat wij er met reuzenplezier hebben gewoond was het sporadisch dat wij een muisje hebben gehoord laat staan gezien.

Aan het eind van het jaar 1935 na een periode van werkloosheid, waren wij aangewezen op een werkloosheid uitkering van f 12,- per week. Wij zaten in die tijd goed in kleding en schoeisel en hadden daaraan geen geld te besteden en moesten de toring naar de nering zetten. De huishuur bedroeg f 6,- per week, dus hadden wij f 6,- om in leven te blijven en dat is het

Vlaardingen

Buitenhaven met Brielsche boot

vrouwtje steeds vol goedemoed goed gelukt. Ieder dubbeltje moest eerst wel goed bekeken worden alvorens het uitgegeven werd.

Eén voorbeeld: Er werd aan luxe per week voor 38 cent besteed, bestaande uit een half pond koekjes (Spijkjes) bij Van Tienen in het Westnieuwland á 15 cent, twee stukjes chocolaad á 5 cent, welke in blokjes werden gebroken, dan hadden wij de hele week wat bij de koffie en de thee. De baas kreeg van het armoetje 1 pakje Ibis shag en 1 pakje vloeitjes, was ook 13 cent. Het was maar goed dat de sociale dienst van die tijd het niet geweten heeft, want dan had ze rustig 38 cent per week afgetrokken, want voor luxe gaven ze geen uitkering!

De kerst van 1935 zullen wij nooit vergeten; enige weken vóór kerst komt mijn vrouw door een zware griep op bed te liggen en zachtjes aan opknappende tegen de kerstdagen komt een buurvrouw met een aanbod om een lootje te kopen, met als prijs een kerstkrans en die ook gewonnen. Buitendien kon ik bij mijn zus de versiering voor de kerstboom komen halen omdat haar dochters te groot werden voor een kerstboom.

Zelf een klein kerstboompje gekocht en daar boven op werden wij verblijd met een crisispakket van de Co-op. Wij hebben ons in ons hele leven trots alle narigheid nooit zo rijk en gelukkig gevoeld en in volle glorie echt kerstfeest gevierd.

In 1936 was ik het maar mooi zat om als jonge kerel je hand op te houden en het toeval wilde dat in een filiaal van de firma Van IJperen Sigarenhandel per advertentie een filiaalhouder(ster) werd gevraagd voor het filiaal 2e Van Leyden Gaelstraat 55 in Vlaardingen. Even ter opheldering: de heer Van IJperen was een oom van mijn vrouw en dus, wat lette ons een gesprek te vragen over deze betrekking en ons zo mogelijk in de sigarenhandel te storten.

De crisis was alom endus de winstmarge in de sigaren sigaretten, tabak, koffie en theehandel was vanzelfsprekend ook niet bijster groot.

Een overeenkomst werd gesloten met de voorwaarde dat wij op basis van de huidige omzet boven vrijwonen hetzelfde geld zouden ontvangen alswat wij ontvingen van de sociale dienst. Mocht die omzet groter worden dan zouden wij 10% van de grotere omzet ontvangen, dus een prachtige stimulans de omzet zo groot mogelijk te doen zijn.

Voor het moment zat het voordeel erin van vrij wonen en dat was voor onze maatstaf al een hele vooruitgang. Bij de sociale dienst (ofwel "steun" geheten) werd mij toegezegd dat, omdat ik voor hetzelfde bedrag arbeid ging verrichten, ik een toeslag kreeg van f 2,50 per week als waardering. Dat stelden wij ten zeerste op prijs want f 2,50 was voor die tijd een behoorlijk bedrag. Die hoffelijkheid van de sociale dienst kwam ons al gauw zwaar op de maag te liggen want na enige weken werd mij verteld dat als ik die f 2,50 wilde blijven ontvangen dat ik dan uitgesloten was om in de winkel te helpen. Dit werk zou dan alleen door mijn vrouw moeten worden en ik moest dan maar in ruste gaan leven.

Het zeldzame feit om iets te ontvangen van Rijk of Gemeente was dan ook gauw afgelopen en na vriendelijk bedankt te hebben dat wij van deze gunst voor ons loffelijk streven geen gebruik meer wensten te maken sloten wij deze episode af om iets van de Gemeente te ontvangen.

Wij gingen het al gauw op een andere manier bekijken om met spoed de omzet te vergroten en eenmaal per week werden de fietstassen met koffie en thee, sigaren en sigaretten geladen om bij familie, vrienden en bekenden te trachten deze artikelen aan de man te brengen. En de moeite werd al gauw beloond want de omzet steeg gestadig en na ongeveer een halfjaar in deze handel onze boterham te hebben verdient kwam mijn neef

Aart Vermeer vragen of ik interesse had om bij hem te komen werken als schilder.

De naam A. Vermeer Schildersbedrijf was in die tijd een begrip in Vlaardingen.

Er behoefde over deze vraag niet lang nagedacht te worden en dit aanbod werd niet met twee-maar met vier handen aangegrepen, want het was alom nog crisis van de ergste soort.

Dit werd voor mijn vrouw een drukke tijd, huishouding en winkel had nog wel te doen geweest maar alleen: de winkel was beneden en boven de woning, dus het was steeds trappen-lopen en dikwijls voor niets, bijvoorbeeld voor een leeg sigarenkistje of het opengooien van de winkel deur.

Mijn werk ging prima en tusschen de middag en na werktijd nam ik de winkel waar.

Om de winkel van de hand te doen was er nog niet genoeg vastigheid vanwege de wintermaanden wat schilderswerk betrof. Wij gingen trots alle drukte met blijdschap verder tot mei 1939, dus goed twee jaar. De firma Vermeer had bij zijn schildersbedrijf een heel goede verkoop van verf, kwasten enz. Het werd hem wel wat te veel om ook nog zijn klantenzaak voldoende te behartigen en zodoende werd er wel eens gepraat dat hij wel van die zaak af wilde en omdat zoiets zat te broeien, ging ik er ook thuis eens over praten om zo mogelijk de zaak over te nemen. Mijn vrouw zag ook daarin wel de toekomst liggen en wij besloten er over te gaan praten. Dit gesprek verliep heel vlot en wij kwamen overeen dat ik op zekere voorwaarden het schildersbedrijf zou overnemen. De volgende morgen hoorde ik dat er een kink in de kabel gekomen was, er werkten buiten de drie knechts ook een zwager van Vermeer nl. Arie Maarleveld en die was er de vorige avond ook op af geweest en nu werd het voor Vermeer een moeilijke zaak. Maar omdat in het leven alles met praten opgelost kan worden, kwamen wij overeen dat er een firma

gesticht zou worden onder de naam firma Maarleveld en Starrenburg voorheen A.Vermeer.

Deze start, op 15 december 1938, is een bijzonder goede start geweest, want als er twee buitengewoon goed met elkaar op konden schieten dan waren wij dat wel. Wij zijn dan ook begonnen met elkaar te vertellen dat als er door één van ons beide eventueel een fout zou worden gemaakt dat het dan geen kwade zaak zou zijn om dat ons beider doel moest zijn alles te doen in het belang van het bedrijf. Dit blijkt achteraf een goede afspraak te zijn geweest, want in de 23 jaar van ons compagnonschap hebben wij wel eerlijk aan elkaar verteld wat onze gedachten van de dingen waren, maar een lelijk of grof woord is er indie tijd niet in aanmerking gekomen.

Wij zijn heel bescheiden begonnen in een oude bakkerij aan de Arnold Hoogvlietstraat. De beginperiode was moeilijk want de economische toestand werd steeds slechter, maar trots dat hebben wij van meet af aan goed in het werk gezeten, mede als gevolg dat wij van 's morgens vroeg tot 's avonds laat zelf mede aan het karweien waren.

Ik ben niet in staat om van ieder jaaren elk karwei op bijzonderheden in te gaan maar wil wel trachten de eerste herfst en winter van 1938/1939 in herinnering te brengen. Wij hadden in 1938 druk werk gehad en kregen in het najaar een groot karwei van de erven Van der Weijden aan het buitenwerk panden Stationstraat. Wij hadden tevens in dat najaar offerte gemaakt voor al het binnenschilderwerk in villa Oosthavenkade hoek Oosterstraat, in gebruik bij de Sociale Dienst van de gemeente en eigendom van de firma IJzermans. Men spreekt er wel eens over dat men dat kleine stukje moet bezitten wat geluk heet en dat blijkt wel uit het onderstaande.

Wij waren aan het werk in bovengenoemde panden aan de Stationstraat, het was vreselijk koud, maar omdat er

Bertus Starrenburg en zijn bijrijder Jan Kap bij hun boterwagen even buiten de vesting Brielle.

geen binnenwerk was gingen wij zo lang mogelijk door. Het onmogelijke gebeurde: op Sint Nicolaasmiddag kwam de heer Van der Sande als vertegenwoordiger van de firma IJzermans ons in de Stationstraat vertellen dat het binnenwerk aan bovengenoemde villa ons gegund was en dat wij er direct konden beginnen. Groter St. Nicolaas cadeau was niet denkbaar. Ladders en ander materiaal werd ogenblikkelijk opgeladen en naar de werkplaats gebracht. Het was een behoorlijk groot werk omdat alle plafonds en muren ook geschilderd waren. We hebben dan ook de wintermaanden heerlijk in dit verwarmde pand door kunnen werken.

Als bijzonderheid is te vermelden dat deze winter zó streng was dat overal in Vlaardingen op verschillende punten open kolenvuren aangelegd waren opdat mensen die op straat hun arbeid moesten nu en dan wat warmte tot zich konden nemen om ontdooit te blijven!

In 1939 hebben wij volop werk gekregen. Onder andere de ROMI margarinefabriek werd op onze cliëntenlijst bijgeschreven. Het was ook het jaar dat wij de sigarenhandel gingen verlaten, na drukke maar toch genoeglijke jaren er in te hebben doorgebracht.

De verhuizing geschiedde op 10 mei 1939 naar 2e Van Leyden Gaelstraat 129, een geheel vrij huis; alhoewel het wat scheef stond hebben wij er met genoegen gewoond tijdens de oorlogsjaren.

Op 15 december 1939 waren wij 12½ jaar getrouwd en dat werd trots de oorlogsdreiging op gepaste wijze gevierd in zaal Concordia aan de Rijkestraat.

Het rampjaar 1940 begon in een broeierig klimaat met allerlei nare dingen om je heen, zoals de opkomst van de N.S.B., of wel een heel klein broertje van Hitler en de zijnen, die met de dag brutaler werden. Voor ons bedrijf dat zo vlot was begonnen zag de toestand er op dat ogenblik maar somber uit. Vele mensen leefden te onzeker om veel werk overhoop te ha-

Dirk Terleth, Bertus Starrenburg en een onbekende Schiedammer aan het werk bij de winkels in de Catsstraat te Vlaardingen.

len, maar we gingen toch maar gewoon door in de hoop dat die oorlogsdreiging aan ons voorbij zou gaan. Het tegenovergestelde gebeurde, want op 10 mei 1940 's morgens om 4 uur vielen de eerste bommen op de Matex en de alarmkreet klonk alras: "er is oorlog!".

Nog lang niet begrijpend welke omvang dit gebeuren op alles zou hebben, waren de eerste dagen vol angst en twijfel wat of dat zou worden.

Angst heerste alom. Bedden werden naar beneden gehaald haast iedereen ging op de vloer slapen omdat men niet begreep dat het daar ook alles behalve veilig was.

Er werd met de grootste onzekerheid gewerkt en iedere dag werd naar omstandigheden geregeld en angst vierde hoogtij. Zo gingen de dagen en weken voorbij en werk was er trots alles voldoende, maar men was niet zeker hoe men alles de volgende dag zou vinden want de lucht gonsde van geruchten.

Het werk ging in de jaren 1940-1945 gestadig door en er werd in die tijd meer gelet om in leven te blijven, door veel voor voeding te werken als om er financieel wijzer van te worden. Verfen glas gingen al gauw op de bon en de olievrije verven deden hun intree en er was met dit artikel van een goed stuk werk te maken geen sprake meer en als de voorraad goede materialen uitgeput raakte moest deze worden aangevuld als wit wat zwart betaald moest worden.

Alles werd ook met beide handen aangepakt wat enigzins met het schilderswerk te maken had. Zo hebben wij duizenden onderzetters geplakt en geschilderd welke in hoofdzaak van afvalglas werden gefabriceerd en dat artikel ging er in als koek, want er was verder niets te koop en wij waren de enige in Nederland die dit artikel fabriceerden en via meubelfabriek Ouwenbroek op de markt brachten.

Het Hindelopen-schilderen van paraplu- en bartonnen was ook een artikel van die tijd. Beschilderde zeiltjes voor miniatuur oud-model vrachtvaarders gingen

De schilders van firma F.J.Kloet.
Links vooraan G.J.Starrenburg.

ook goed van de hand. Wij hebben in die oorlogsjaren veel geluk gehad dat wij niet gepikt werden voor arbeid in Duitsland en hebben ook in die jaren in het geheel voor de Duitsers geen arbeid verricht.

Het jaar 1944 bracht wel een grote verandering in het bedrijf, want na het overlijden van de laatste firmant van het in 1858 opgerichtte schildersbedrijf firma H. Maarleveld aan de Hoogstraat no.11 te Vlaardingen, hadden wij het genoegen van de erfgenamen dit alom bekende bedrijf aan ons eigen bedrijf te kunnen toevoegen. De algehele verhuizing geschiedde na de hoognodige restauratie in het laatst van 1944.

Na de oorlog, in 1945, was er buitengewoon veel werk, de achterstand van vijf oorlogsjaren was niet gering en we konden dan ook met een ploeg flinke mensen volop aan de slag. Ook kregen wij in die tijd een uitnodiging van de Eerste Nederlandsche Coöperatieve Kunstmestfabriek (ENCK) om voor hun bedrijf het schilderwerk uit te voeren. Op genoemd bedrijf hebben wij tot 1961, toen ons bedrijf in handen van de Gebr. Beerman overging, met een flinke ploeg personeel onder aanvoering van mijn compagnon Arie Maarleveld dagelijks aan het werk geweest en waren daar ook geheel ingericht met verfopslagkeet en een eigen schaft- en kleedlokaal. Diverse grote projecten zijn in die jaren uitgevoerd, o.a. nieuwbouw en onderhoud aan zuurfabrieken, opslagloodsen, chemische fabriek, laboratorium, productenfabriek enz. enz.

Het burgerwerk ging na de oorlog gestadig door met een ploegje vaklieden die al verschillende jaren bij ons in dienst waren en wij dus practies geen verloop van personeel hadden.

In 1947 zijn wij privé verhuisd naar woning Lijs-terlaan 10 vanwege verkoop van de toenmalige woning.

Het bedrijf groeide gestadig de eerstkomende jaren en wij waren er voor ons zelf van overtuigd dat wij hoewel niet buitengewoon groot, toch een goed zelfstandig en gesmeerd lopend bedrijf hadden opgebouwd, wat wij tot het laatste uur dat het ons bezit was, zelf goed hebben kunnen overzien.

In 1952 waren wij 25 jaar getrouwd en wij hebben dit op feestelijke wijze gevierd met een receptie en een feestavond in de al eerder genoemde zaal Concor dia aan de Rijkestraat.

Onze enige dochter ging in 1954 door haar huwelijk met Jaap Mostert ons gezin verlaten en veroorzaakte daar door wel een vreemde stilte in ons gezin.

In 1955 werd ik op de jaarvergadering met algeme ne stemmen gekozen tot bestuurslid van Vlaardings Mannenkoor Orpheus.

In 1955 en 1958 was er het begin van een weer vol gend geslacht, want toen werden respectievelijk Paul onze kleinzoon en Tineke onze kleindochter geboren . Dat zijn dan tijden van diep medeleven en vreugde voor grootouders en wordt je leven er grotendeels mee gevuld.

Negentienachtenvijftig was het jaar van het 100 jarig bestaan van het schildersbedrijf firma H. Maar leveld, wat op grootse wijze is gevierd met de uit gifte van relatiegeschenken in de vorm van een ther mometer en een gedenkschrift omvattende de geschiede nis van 1858 - 1958, samengesteld door de alom beken de historicus A. Bijl Mz. Daarop volgend op 15 maart een dubbele receptie in de middag- en avonden in de zaal Excelsior aan de Oosthavenkade. Dat is een gran dioos feest geworden en honderden cliënte le, leveran ciërs, familie, vrienden en bekenden hebben die mid dag en avond hun blijk van medeleven aan ons bedrijf

betoond. Het bedrijf werd vereerd met de toekenning van de zilveren legpenning van de Nederlandsche Schilderspatroonsbond. Het toneel was herschapen in een bloemenzee en de schriftelijke felicitaties, geschenken en sigaren waren in aantal niet meer bij te houden. Dit hele gebeuren was dan ook wel één van de mooiste hoogtepunten uit ons bedrijfsleven.

Na al deze feestelijkheden ging het normale leven weer zijn loop nemen en als je naar de leeftijd van tegen de 60 jaar gaat worden, dan wordt men ongemerkt gevoeliger om in gedachten herinneringen op te halen uit je verleden.

Mijn vrouw en ik waren dan ook besloten om de eerst komende periode eens op stap te gaan om eens te zien wat of er van al die oude bekenden in diverse windstreken geworden was, want wij beseften dat door de drukte van al die jaren contacten met oude vrienden totaal verloren waren gegaan. Als men dan het geluk mag hebben om te beleven daar later op terug te mogen komen, dan beseft men pas hoe prettig het kan zijn goede vrienden te bezitten.

Het begon in Dirksland op Goeree-Overflakkee waar wij na enig speurwerk mijn oude mede-kostganger Bert Grevenstuk uit de Tinte hadden ontdekt en daar een ontmoeting beleefden van twee onbekenden tegenover elkaar, maar bij het praten over die vroegere tijd was het of al die achter ons liggende jaren als de dag van gisteren waren. Wij hebben nog verschillende jaren als heel goede vrienden elkaar regelmatig mogen bezoeken en na zijn overlijden enige jaren geleden bezoeken wij nog steeds zijn vrouw.

Een soortgelijk geval kwam in Den Briel weer tot stand bij de familie Luyendijk waar ik in mijn vroegere boterhandel-periode een prima kost en inwoning had genoten. Die nieuwe ontmoetingen zijn dan ook jaren geworden van echte vriendschap en wij hebben ge-

2^e van Leyden Gaelstraat — Vlaardingen

Direkt naast het Badhuis in de 2e Van Leyden Gael-
straat was het filiaal van het Sigarenmagazijn Van
IJperen gevestigd.

tracht hun oude dag iets te veraangename door regelmatig met hen te gaan toeren, om op die manier de eenzaamheid wat te onderbreken.

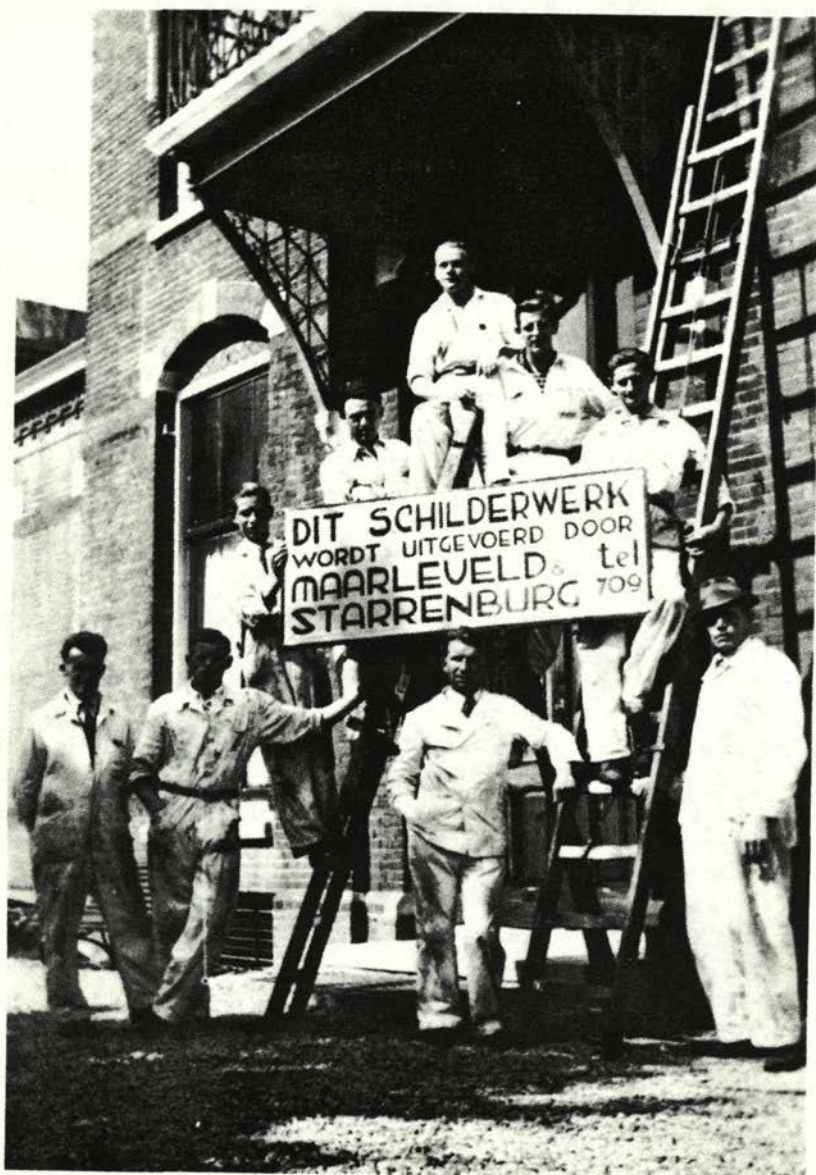
Op een keer, toen ik met de heer Luijendijk een wandeling door Den Briel maakte, ontmoeten wij een zekere heer Van Rij en na wat praten bleek deze persoon familie te zijn van Jan Kap, mijn vroegere bijrijder uit de tijd van de boterhandel in Den Briel. Na door dit gesprek ontdekt te hebben dat Jan Kap nog in leven was en van bovengenoemde heer zijn adres te hebben ontvangen gingen wij diezelfde middag richting Rockanje om te zien wat wij aldaar zouden ontmoeten. Wij hadden circa 45 jaar geleden als twee jongens elkaar verlaten en zouden nu als twee bejaarde mannen tegenover elkaar komen te staan.

Het werd een ontmoeting om nooit te vergeten.

En de herinneringen werden wederzijds met veel gein ter tafel gebracht. Hij was na onze tijd bij de boeren gaan werken en is uiteindelijk een tuinderij begonnen. Ook hij had zeer slechte tijden gekend maar heeft later zichzelf een behoorlijk bestaan kunnen verschaffen. Het is een man met twee rechterhanden en wat hij ziet maakt hij voor elkaar. Een man die voor zijn liefhebberij altijd in de weer is. Zijn vrouw is een goede rustige vrouw, met het vermogen prachtige borduurwerken te maken. Het is alles bij elkaar een gezellig gezin en wij gaan er ook graag naar toe.

Als de jaren van onze jeugd weer aan de oppervlakte komen, dat wij samen op stap waren, dan wordt ook alles weer uit de vergetelheid boven water gehaald en kunnen wij er uren over praten. Wij hopen dan ook dat die vriendschap nog wat jaren mag duren, want de kring van vrienden en bekenden wordt toch steeds kleiner op onze leeftijd.

Na enige van onze oude kennissen wat uitgebreider aan de vergetelheid te hebben onttrokken en aangeland in het jaar 1961 stonden er voor dat jaar grote ver-

De schilders van Maarleveld & Starrenburg aan het werk bij het nu verdwenen Hofsingel Ziekenhuis.

anderingen te gebeuren wat ons bedrijf betrof. Mijn compagnon Arie Maarleveld is namelijk aan zijn pensioengerechtigde leeftijd gekomen en wilde toch wel een einde aan zijn werkzaamheden maken om te trachten nog wat jaartjes van een welverdiende rust te kunnen genieten. In datzelfde jaar zijn wij in contact gekomen met de Gebroeders Beerman, eigenaars van een schildersbedrijf in Schiedam.

Wij wilden wel tot verkoop van ons bedrijf overgaan onder de nodige voorwaarden, en van de andere zijde bestond er wel belangstelling voor ons.

Na van beide zijden de zaak grondig bekeken te hebben werd besloten tot verkoop over te gaan en de zaak door de Gebroeders Beerman voort te zetten onder de oude firmanaam firma H. Maarleveld. Ik persoonlijk zou bij hen in dienst treden als adviseur en voor de administratie zorgen.

Dit begon dus in 1961 en kreeg zijn einde in 1969, het jaar dat ook ik de 65 jarige leeftijd bereikte. Deze tijd is geloof ik van beide zijden een heel prettige tijd geweest, want de omgang met Cor Beerman was buitengewoon en ik genoot ook het volste vertrouwen.

In 1967 waren wij 40 jaar getrouwd en wij wilden daar uit dankbaarheid voor het beleven van zo'n mijlpaal toch wel een feestje voor bouwen. Op 15 juni van dat jaar gaven wij in de middag een receptie in zaal Triangel in de Fransenstraat. Er was een overweldigende belangstelling en als verrassing werden er door Vlaardings Mannenkoor Orpheus enige liederen ten gehore gebracht. 's Avonds was de grote zaal in Triangel gevuld met 80 familieleden, vrienden en bekenden om aan te zitten aan een diner.

Vanaf 1 januari 1970 was ik, na vierenvijftig jaar arbeid voor het dagelijks brood, hele dagen vrij man en prima opgevangen in het huishouden van moeder Martien. Dat was wel een hele verandering aan beide kan-

Het pand Hoogstraat 9-11 te Vlaardingen dat in 1944
door firma Maarleveld & Starrenburg werd gekocht.
Tekening door A.Bijl Mz.uit gedenkschrift 1858-1958.

ten, maar we hebben ons daar goed bij aan kunnen passen. Wij hadden al gauw in de gaten dat we niet stil moesten gaan zitten, dus gingen we proberen wat omhanden te hebben. Zelf had ik nog enige bemoeienis met de financiën van de Volksbond tegen Drankmisbruik. Wat creativiteit betreft zijn wij tot heden goed in de running gebleven, mijn vrouw met allerhande haak- of breiwerken en zelf probeerde ik wat torentjes en huisjes op het papier te tekenen.

Wij gingen op zijn tijd onze vrienden en bekenden bezoeken en dat geschiedde ook wederzijds. Wij waren heel erg aan huis gebonden en klungelden dan ook veel om de boel netjes, schoon en heel te houden.

Zo gingen de jaren in goede gezondheid, uitgezonderd enige kleine stoornissen, blijmoedig voorbij.

Het jaar 1977 was weer een jaar van een bijzondere gebeurtenis. Op 15 juni waren wij namelijk 50 jaar getrouwd en wederom, zoals 10 jaar geleden, hebben wij na de feestelijke bruidsweken de dag zelf weer gevierd in zaal Triangel en daar de bloemetjes weer eens buiten gezet.

Na jaren van veel geld bijleggen is in 1978 de afd. Vlaardingen van de Volksbond opgeheven, dus viel die bemoeienis geheel weg, na jaren van een toch wel hechte band en vriendschap met elkaar ondervonden te hebben. De afwerking van de panden en ontruiming van de inventaris heeft overigens tot veel teleurstelling aanleiding gegeven.

Daar brak dan het jaar 1979 aan met achteraf grote gebeurtenissen. Op de jaarvergadering van Vlaardings Mannenkoor Orpheus in maart achtte ik de tijd gekomen mijn bestuursfunctie ter beschikking te stellen na 27 jaar in de gelederen van het bestuur te hebben meegelopen en werd daaropvolgend tot erebestuurslid gekozen.

Omdat ik de voorafgaande 50 jaar met het lief en leed van Orpheus nauw betrokken ben geweest wil ik de diverse gebeurtenissen van het 75 jarig bestaan enigzins uitvoerig beschrijven.

Midzomer werd begonnen met een receptie zó uniek, dat zoiets in Vlaardingen nog nooit was voorgekomen. Deze receptie vond plaats op de binnenplaats van "Het Reedershuis" die versierd was in Vlaardingse Visscherijstijl met netten, blazen, jonen enz. De bediening werd verzorgd door in visschers- en kuiperskleding gestoken zangers van het koor. Geserveerd werd groene haring, zeekaak, stroopjesvet met brood, maar ook polkabrokken en ulevellen. De dranken Ranja, bier en schelvispekkel vonden goede aftrek. Het is een geweldige toeloop geworden met heel veel goede wenschen, felicitaties en cadeaus.

Op 29 september gingen twee autobussen volgeladen met de Orpheus familie richting Vlissingen. Na daar een koffiepauze te hebben gehouden werd overgestoken naar Breskens. Vervolgens richting Brugge alwaar een geweldig uitgebreide lunch ons buitengewoon smaakte. In de middag werd de stad Brugge bezichtigd. Voor de gasten die niet goed ter been waren en voor drie jubilarissen met hun echtgenoten stond netjes een paardentaxi te wachten om een rondrit te maken. Na van alle bezienswaardigheden genoten te hebben ging het langs Belgisch dreven naar het grote gebeuren in Baarle Nassau. Om te beginnen een borreltje om de eetlust op te wekken. Het daarna volgende Breugels diner was buitengewoon gesorteerd en juist iets voor ons Hollanders: "van halen maar".

Er waren dat jaar drie verenigingsjubilarissen in de stoet en wel Cor van Roon 25 jaar en Jan Wester - dijk en G.J. Starrenburg 50 jaar lid. Wij werden op de normale wijze gehuldigd met een toespraak van de voor-

zitter en het opspelden van het verbondsinsigne met bijbehorend cadeau.

Daarna gebeurde het ongelooflijke, namelijk dat mijn vrouw en ik op het matje werden geroepen en ons werd een zeldzaam mooi geborduurd stilleven schilderij aangeboden voor de, volgens de voorzitter, aan Orpheus bewezen diensten van het echtpaar Starrenburg.

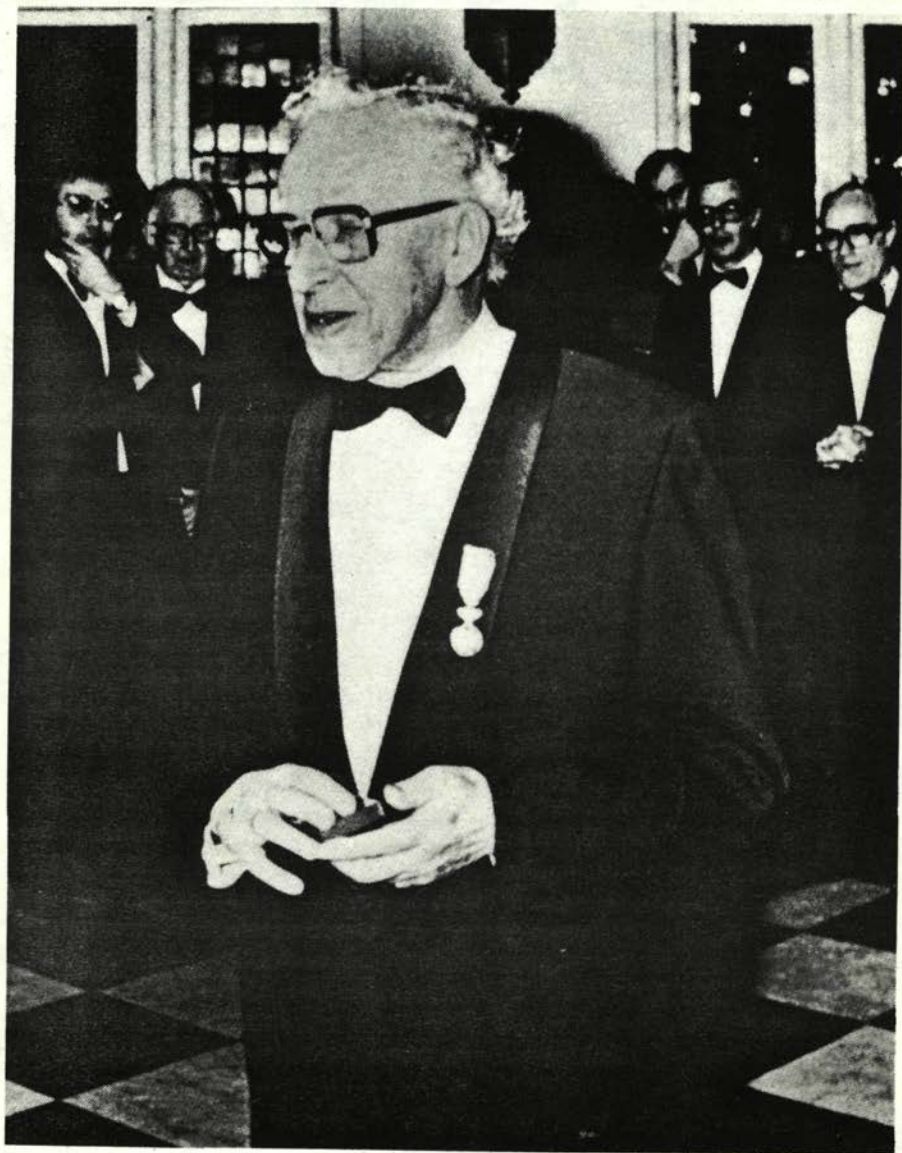
Het bijzondere van dit kunstwerk was, dat het door de vrouw van een koorlid, mevrouw Van der Meer-Hoogerwerf als een zwaar reumapatiënt met haar door de ziekte geheel misvormde handen voor elkaar was gebracht.

Met het te voorschijn komen van het schilderij was het gehele gezelschap diep onder de indruk en menig traantje van aandoening vloeide.

Met deze achtergrond is en blijft dit wel ons kostbaarste stoffelijk bezit.

Na deze drukke en bewogen dag paste het mij alleen nog mijn welgemeende dank uit te spreken aan de feestcommissie voor de buitengewoon geslaagde feestdag.

Op 12 oktober heeft het jubileumconcert plaatsgevonden in de Stadsgehoorzaal met een programma van nummers van 75 jaar geleden tot heden welke onder alle oud dirigenten in de loop der jaren zijn uitgevoerd. Met dit jubileumconcert was naar velen dachten het jubileum afgesloten, maar op 15 december werd geheel Orpheus uitgenodigd om die avond om 8 uur in de oude hal van het stadhuis te verschijnen. De algemene gedachten waren dat de gemeente uiteindelijk toch nog Orpheus zijn dank wilde betuigen voor de in de loop der jaren bijgedragen culturele waarde aan de Vlaardingsche gemeenschap bewezen. De nieuwsgierigheid was groot en de verrassing nog groter, want na door burgemeester Kieboom welkom te zijn geheten werd een stuk Orpheus geschiedenis naar voren gebracht met daarin de verdienste van een lid en verklaarde dat het Hare Majesteit de Koningin had behaagd de Koninklijke onderscheiding verbonden aan de Orde van Oranje Nas -

Op 15 december 1979 werd Gijsbertus Johannes Starrenburg onderscheiden met de zilveren medaille verbonden aan de orde van Oranje-Nassau.

sau in zilver aan G.J.Starrenburg toe te kennen. Alhoewel ik geenman ben die tracht te dringen om voorop te lopen, heb ik toch het bovenstaande met een schok en blijdschap mogen ontvangen, beseffende op zo'n moment dat je veel vrienden bezit die waarden dat je getracht hebt iets voor je medemens te zijn.

Orpheus zelf werd op die avond ook niet vergeten want na het bovenstaande werd de vereniging door de burgemeester in opdracht van H.M.de Koningin de erepenning van verdienste uitgereikt.

Over het geheel is dit toch wel een jaar geweest waar ik met blijmoedigheid op terug kan zien.

Gezien al deze gebeurtenissen, en bijzonder dankbaar dat ik de gezondheid mocht ontvangen om al deze bovenomschreven arbeidsterrein te mogen beleven had ik gedacht hier tevens een eind te maken aan deze herinneringen van deze rasechte Vlaardingsche jongen,

G. J. Starrenburg.
Lysterlaan 10
Vlaardingen.

PS. Mocht deze herinnering voor niemand enige waarde bezitten, dan heb ik voor mijzelf met het schrijven van deze gedachtengang door het verleden bijzonder prettige uren beleefd.

Vlaardingen, oktober 1980. .